

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

V Обикновено Народно Събрание

(втора редовна сесия).

XVI ЗАСЪДАНИЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪ, 14 НОЕМВРИЙ 1888 ГОДИНА.

(Отворено въ 1½ часа послѣ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Д. Тончева).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се отворя. Г-нъ секретаръ ще прочете списъка.

Секр. Ив. Златаревъ: (Чете списъка). Огѣтствувать:

Георги Живковъ, Д. Грековъ, Димитръ Стояновъ, Хр. Ивановъ, Маринъ Коновъ, Никола Сгрански, Георги Чолаковъ, Юр. Маноловъ, Димитръ Кьосевъ, Илия Маджаровъ, Галибъ Х. Еминовъ, Ахмедъ Курбанъ Ага, Янко Георгиевъ, Х. Маринъ Цековъ, Тома Цековъ, Зайкодъ, Димитръ Златевъ, Дръ Стефановъ, Носифъ Богдановъ, Симо Гиговъ, Илия Щърбановъ, Стаменъ Митевъ, Ефтимъ Друмевъ и Георги Цанковъ.

Прѣдсѣд.: Отъ 279 души прѣдставители въ днешното засѣдание отсъствувать 23 души. Има изискуемото се отъ закона число прѣдставители, за да се пристъпи къмъ разискване въпроситѣ, подожени на дневенъ редъ. Но прѣди да се пристъпи къмъ дневния редъ, ще се прочете скратеный протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секр. Г. Пеневъ: (Прочита скратеный протоколъ отъ XV-то засѣдание).

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да направи нѣкаква забѣлѣжка върху прочетения протоколъ? Думата има г-нъ Станевъ.

Ник. Станевъ: Върху друго едно нѣщо има да говоря.

Прѣдсѣд.: Имате думата върху прочетения скратенъ протоколъ. Но друго не може да се говори.

Ник. Станевъ: Това моля да се забѣлѣжи, че съмъ искалъ думата.

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху прочетения протоколъ? (Никой не иска думата). Значи, протоколътъ се одобрява.

Г-да прѣдставители! Съгласно 5-й чл. отъ Вжтр. Правилникъ, по неизбѣжна нужда, дадохъ четиредневенъ отпускъ на Старо-Загорския прѣдставитель Новчева, за което съобщавамъ на Събранието въ изпълнение на 5-ий членъ отъ Правилника. Послѣ, Харманлийския прѣдставитель г-нъ Кьосевъ, прѣпраща заявление, съ което иска десетдневенъ отпускъ по причина на болѣсть. Разрѣшава ли Народното Събрание искания отпускъ? (Гласове: Разрѣшава). Който не разрѣшава, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, разрѣшава се.

На дневенъ редъ имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Докладъ на разни комисии.

II. Отговоръ отъ г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла на запитванията на г-да Гарванова, Градинарова, Станева, Генова и Минева.

III. Първо четение: а) законопроектъ за адвокатитѣ, б) законопроектъ за пенсии на прѣстарѣли учители и в) законопроектъ за Върховната Смѣтна Палата.

IV. Законопроекти за свърхемѣтни кредити: а) отъ Министерството на Финанситѣ за 500 лева, за 4.527 л., за 151.683 лева 33 стот., за 42.386 л. 81 ст. и за 100.000 лева; б) отъ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи и Исповѣданията за 5.500 лева.

V. Прѣдложение отъ М-вото на Финанситѣ за опрощаване разни недобори и отстъпване правителственни земи и

VI. Съобщение на разни законопроекти.

Първий въпросъ на дневния редъ е докладъ отъ разни комисии. Г-нъ Ник. Станевъ има думата.

Ник. Станевъ: Г-да прѣдставители! Понеже съгласно 29-й чл. отъ Конституцията, засѣданията на Нар. Събрание ставатъ публични, т. е. дверемъ отвореннымъ, то питамъ г-на прѣдсѣдателя

на Нар. Събрание: той ли е направилъ распоредане, щото да се не пуца публиката да слуша въ заседанията на Нар. Събрание? (Шумъ. Гласове: Това не е на дневенъ редъ).

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата г-нъ Станевъ. Вий виждате, че ложитѣ и галеритѣ сж прѣпълнени отъ публиката.

Ник. Станевъ: (Продължава). Понеже, това е въпреки нашия основенъ законъ, моля де се забѣлжи. (Гласове: Не виждашъ ли публиката?) Публиката е пуцана отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж земали билети.

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата г-нъ Станевъ! (Звъни).

Г-нъ докладчикътъ на Финансовата комиссия се замолява да земе мѣстото си.

Докл. П. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! Въ прѣдпоследното заседание, приехме и гласувахме закона за мѣрките и тѣглилките до 15-й чл. включително. Сега, ще почна да докладвамъ отъ 16-й чл. нагорѣ, както слѣдва:

«Чл. 16. Въвежданието новитѣ мѣрки и тѣглилки въ правителственнитѣ учреждения, става задължително отъ 1 Януарий 1889 година.

Всичкиѣ чиновници сж длъжни да употребяватъ новитѣ мѣрки и тѣглилки въ правителственнитѣ отчетности.

Частнитѣ лица, които иматъ взимание — даване съ правителството, теже сж длъжни да прѣдставятъ смѣтките си на правителственнитѣ учреждения въ новитѣ мѣрки и тѣглилки».

Комиссията е приела тоя членъ безъ измѣнение и моли Събраието да го приеме.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори върху прочетения членъ? (Никой не иска дума). Който не приема 16-й членъ, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Према се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 17. Отъ началото на 1889 — 1890 учебна училищна година прѣподаванието на новитѣ мѣрки и тѣглилки и тѣхното сравнение съ вѣхтитѣ е задължително въ всичкиѣ учебни заведения въ Българското Княжество, били тѣ правителствени, общински или частни и въ всичкиѣ классове, въ които се учи аритметиката и слѣдъ изучаването на четиритѣ първоначални дѣйствиа».

Тоя членъ е зачъртанъ отъ комиссията, защото го намѣри за ненужденъ, по причина че новитѣ мѣрки и тѣглилки се прѣподаватъ въ всичкиѣ училища; слѣдователно, нѣма си мѣстото такъвъ единъ членъ.

К. Калчовъ: Г-да прѣдставители! Комиссията не е направила добръ, като е изхвърлила 17-й чл. Ако до сега се е прѣподавала десетичната система въ училищата, сега, като се узаконява въвежданието на тая система въ употребление, има по-голъма причина, за да се въведе тая система въ училищата; защото, до сега е имало само морално задължение, но утрѣ, ако издаде нѣкой аритметика и не помѣсти никакъ десетичната система, то на основание на кой законъ ще бѣде задължително прѣподаванието на тѣзи мѣрки? Тѣй щото, като узаконимъ сега мѣрките и тѣглилките, именно трѣбва да задължимъ, да се прѣподаватъ въ училищата.

Заради това, азъ мисля, че и самъ г-нъ Министръ ще настои, да си остане членътъ, както е въ законопроекта.

Докл. П. Вълнаровъ: Азъ мисля, че по дѣйствующата у насъ программа, изучаването на десетичната система е задъл-

жително. Слѣдователно, щомъ е прѣдвидено това въ училищнитѣ закони, само по себеси се разбира, че тоя членъ е ненужденъ.

Д. Ц. Коцовъ: Като членъ на финансовата комиссия, имамъ честь да отговоря на г-на Калчова, че финансовата комиссия се е занимала дълго и широко съ тоя въпросъ, и най-сетѣ тя намѣри за твърдѣ излишно да се узаконява въ законътъ за мѣрките и тѣглилките прѣподаванието на десетичната система. Г-нъ Калчовъ трѣбва да знае, че това е внесено въ училищата и че десетичната система се изучава въ всичкиѣ училища.

Зарадъ туй, азъ ми се чини, че комиссията като е изхвърлила тоя членъ, нѣма какво, освѣнъ да се приеме това и отъ Народното Събрание.

Трайчо Китанчовъ: Азъ, г-да прѣдставители, станяхъ за да поддръжж мнѣнието на комиссията въ тоя случай, защото наистина, ний нѣма да правимъ тукъ въ законътъ программа, какво да се прѣподава въ училищата. Едно зарадъ туй, защото ний правимъ законъ за мѣрките и тѣглилките, и не трѣбва да допушаме вжтрѣ въ него да се прави и программа за кое да се прѣподава и какъ да се прѣподава въ училищата, и друго заради това, защото даже въ программата за първоначалнитѣ училища, които се изработи отъ учителскиятъ съборъ прѣзъ 1885 година, прѣдвидено е, че трѣбва да се прѣподава десетичната система.

Наистина, като се земе прѣдъ видъ голѣмия материалъ, който е прѣдвиденъ за 4-тѣ отдѣления по аритметиката, много пжти тѣзи программа е бъркала, щото да не можѣтъ да се изучатъ десетичнитѣ дроби и десетичната система въ 4-то отдѣление, но при всичко това, въ законътъ не трѣбва да въвеждаме членъ, който да опрѣдѣля программата, а просто на просто, М-ра на Просвѣщението, да се отнесе съ окръжно до всичкиѣ училища, били тѣ първоначални или классни, съ което да разясни, че тѣй като отъ сега нататѣкъ се въвеждатъ въ употребление десетичнитѣ мѣрки и тѣглилки, зацѣлжаватъ се всичкиѣ първоначални училища, въ 4-о отдѣление да се прѣподаватъ — може би да поизоставятъ часть отъ другия материалъ — въ аритметиката и да се изучаватъ непрѣменно тѣзи мѣрки и тѣглилки. А сжщо така, може съ едно окръжно до държавнитѣ училища, да каже, че знанието на десетичната система е задължително за единъ ученикъ, отъ който классъ и да билъ той. Слѣдователно, щомъ се изучава десетичната система въ 4-то отдѣление, даже и въ классовѣтѣ, излишно е да се постановява това въ настоящия законъ. Ако се боимъ да се не прѣнебръгва прѣподаванието на мѣрките и тѣглилките, тогава Министерството може да издаде едно окръжно.

Д-ръ Цачевъ: Отказвамъ се.

Тодоръ Жировъ: Г-да прѣдставители! Нѣма нужда Министерството на Просвѣщението да издава особенни окръжни, нѣма нужда да дава наставления на училищата, били тѣ първоначални или классни, какъ да постѣпватъ учителитѣ съ своитѣ ученици, защото программата, споредъ която по настоящемъ се прѣподава въ училищата, е такъва, щото единъ ученикъ отъ 4-то отдѣление, или единъ ученикъ, който е свършилъ 4-то отдѣление, при какъвто и да е программа, не може да свърши всичкиѣ тия работи за десетичнитѣ мѣрки, заедно съ изучаването на десетичната система. То е невъзможно да се изисква такова нѣщо отъ първоначалнитѣ училища, но за класснитѣ — работата е съвѣшъ друга. За тѣхъ има програми и въ тѣхъ е прѣдвидено, че при прѣподаванието на аритметиката, какъвто и да е материала, трѣбва да се

прѣкара въ I-й и II-й класове, и единъ ученикъ отъ II-й класъ, трѣбва да знае десетичнитѣ дробѣ, трѣбва да знае всичкитѣ мѣрки и тѣглилки, били тѣ нови, или стари. Той трѣбва да ги знае спорѣдъ съществуващата программа и слѣдователно, ний не трѣбва да правимъ никакое напомнюване за това нѣщо. Въ първоначалнитѣ училища, даже и да се даватъ каквито и да е инструкции, прѣподаванието на мѣрките и тѣглилките не е възможно да се въведе, защото туй е вънъ отъ силитѣ на единъ ученикъ, да учи такъвиз нѣща. Туй е въпросътъ. Ако Министерството на Финанситѣ е турило 17 чл. въ законопроекта, то е имало прѣдъ видъ не първоначалнитѣ училища, а трѣбва да е имало прѣдъ видъ класнитѣ училища. А въ класнитѣ училища се прѣподава десетичната система.

Зарадъ туй, това е излишно да се спомѣнува и комиссията много добръ е направила, че е исхвърлила тоя членъ. И менъ ми се чини, че когато финансовата комиссия е исхвърлила тоя членъ, тя трѣбва да е изискала и съгласието на г-на Финансовия Министръ. Заради това, да приемемъ миѣнието на комиссията и да минемъ по-нататъкъ.

Дим. Петковъ: Азъ ми се струва, г-да прѣдставители, че ний не разискваме сега училищнитѣ программы, а отъ друга страна, прѣдговорившитѣ излизатъ да говорятъ за работи, които се касаятъ до училищнитѣ программы. Слѣдователно, на праздно сж прикаскитѣ, които се изговориха тукъ. Щомъ признавате, че това се касае до училищнитѣ программы, тогава нѣма нужда да се говори. Сега не разискваме программитѣ на училищата. Когато дойде врѣме да разискваме тозъ въпросъ, има доста хора, които се занимаватъ съ него и тѣ ще ни го разяснятъ. Заради това, да минемъ на дневний редъ.

Ник. Шивачовъ: (Гласове: Прѣдложи се прѣкращение на дебатитѣ). Както се вижда, уважаемата комиссия въ своя докладъ е зачеркнула 17 чл. отъ закона за мѣрките и тѣглилките. Мотивировката на уважаемата комиссия, както се вижда отъ доклада е: (чете) «зачертванието на тоя членъ стана по единствената причина, че въ всичкитѣ училища въ България и безъ това се прѣподаютъ новитѣ мѣрки и тѣглилки.» Азъ мисля, че ако тоя членъ съществува тукъ, нѣма какво да се поврѣди. Ако приемемъ миѣнието на тѣзи г-да прѣдставители, а особено на г-на Кирова, който каза, че подобно нѣщо стояло въ программитѣ, азъ питамъ: какво ще врѣди тогава, ако съществува тозъ членъ?

Като се има прѣдъ видъ, че почти цѣлото население у насъ — рѣдки сж исключенията, които могатъ да се направятъ относително тѣзи мѣрки — се задължава да употребява тѣзи мѣрки и тѣглилки, ако и да нѣма понятие отъ тѣхъ, но ние ги налагаме и въвеждаме съ тоя законъ, азъ мисля, че трѣбва да се положи въ закона и една обязанность за училищата, щото тѣзи мѣрки и тѣглилки да се прѣподаютъ. Ако това нѣщо не стане, бждете увѣрени, ще се минатъ 10 години и хората не ще иматъ понятие и не ще могатъ да ги употребяватъ. Ако ли е карламаданъ да се изпълнява законътъ, то е другъ въпросъ. Еднажъ ний въвеждаме една система, която е нарѣчена модерна и която е приложена въ цѣлий свѣтъ, азъ ми се чини, че трѣбва да задължимъ училищата да се прѣподава и въ тоя случай нѣма Богъ знай каква загуба, а има полза. Г-нъ Кировъ каза, че се прѣподало; тогасъ значи това прѣподавание се узаконява, а не се казва да се не

прѣподава, защото тогава можѣше да се говори, че е необходимо; но щомъ е казано да се прѣподава, никаква загуба нѣма да бжде.

Заради това, моля г-на докладчика да се съгласи, щото 17 чл. да си остане, както е редактиранъ въ правителствения законопроектъ и въ такъвъ случай ще туримъ начало, по което можѣмъ да се надѣваме, че подиръ петъ години ще имаме голѣма частъ отъ нашитѣ търговци да знаятъ тѣзи мѣрки, които сега се въвеждатъ и за които сега нѣматъ още хаберъ.

Докл. П. Вълнаровъ: Щомъ, г-да прѣдставители, изучаванието на единъ прѣдмѣтъ е задължително по единъ законъ, азъ мисля, че задължението да се спомѣнува и въ другъ законъ е излишно. Ако знаѣше г-нъ Шивачовъ, че по училищнитѣ программы е задължително изучаванието на десетичната система, той не щѣше да говори противъ зачѣртванието на тоя членъ. Но, види се, не е прѣгледалъ по напрѣдъ программитѣ и заради това говори. Азъ моля, да се зачеркне тоя членъ, както е и миѣнието на комиссията, защото изучаванието на метрическата система е задължително за училищата.

Дамяновъ Цековъ: Г-да прѣдставители! Азъ идж да се съглася съ миѣнието на комиссията, да се исхвърли тоя членъ. Каза се отъ комиссията, но се опроверга отъ г-да говорившитѣ, че не е въведено въ училищата прѣподаванието на новитѣ мѣрки и тѣглилки. Каза се, че щомъ еднажъ е въведено въ программитѣ, втори пажъ да се узаконява, е излишно. Отъ друга страна, щомъ приемемъ тозъ членъ, то ще стане и по тоя законъ задължително. Не може само единъ членъ да е задължителенъ да се прѣподава, а другитѣ да не сж задължителни. Даже ако нѣмаше въ закона за училищата и въ особнитѣ программы прѣдвидено прѣподаванието на десетичната система, пакъ не бѣ мжчно, щото самото министерство да постанови, да бжде задължително за училищата това, което единъ специаленъ законъ прѣдвижда. Всѣ равно бѣ, да се турятъ мѣрките и тѣглилките въ закона за митарственитѣ учрѣждения. Но отъ друга страна, понеже тѣзи прѣдмѣти сж уведени, и ако даже търсимъ да се прѣподаютъ въ общинскитѣ училища, както каза г-нъ Кировъ, ученицитѣ отъ отдѣленията не ще сж въ сила и не ще ги проумѣватъ, ще противорѣчимъ на программата.

Заради това, азъ мисля, по тѣзи причини, членътъ е доста умѣтно исхвърленъ и ако нѣма особенни распорѣждания отъ М-вото на Просвѣщението, тогава можѣше да се прѣдложи на почитаемото прѣдставителство или на правителството да се иска и да се настоява за прилаганието на тоя членъ. Но еднажъ уведено и узаконено прѣподаванието, втори пажъ е неумѣстно да се узаконява това и въ другъ законъ.

На това основание подѣржамъ миѣнието на комиссията и мисля, че въпроса е доста добръ исчерпанъ и прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Събранието да се говори повече по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаетъ!) Който желаетъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига.) Значи, нѣма да се говори.

Приема ли Нар. Събрание миѣнието на комиссията, да се исхвърли чл. 17 отъ законопроекта за мѣрките и тѣглилките? (Гласове: Приема.) Който не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига.) И така, 17 чл. се исхвърля.

Докл. Вълнаровъ: (Чете чл. 17, по пр. 18):

«Чл. 17. Отъ денѣтъ на встъпването на тоя законъ въ сила, всичкитѣ жители на Българското Княжество сж длѣжни да употребляватъ само новитѣ мѣрки и тѣглилки. Общитѣ мѣста нѣма да припознаватъ за законни, освѣтъ съглашения и документи, които сж направени по новитѣ мѣрки и тѣглилки.

Отъ това правило се исключаватъ:

а) вехтитѣ тапии, актове, контракти, записи и др., които сж направени прѣди встъпването на тоя законъ въ сила;

б) уговоритѣ за уничтожение на разни вехти задѣлжения, написани прѣди встъпването на тоя законъ въ сила, и

в) разни писмени задѣлжения, въ които сж обозначени иностраннытѣ мѣрки и тѣглилки».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 17, както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете чл. 18):

«Чл. 18. Всѣкой продавачъ, който си служи въ продавницата съ мѣрки и тѣглилки, длѣженъ е да се снабди, отъ гдѣто му е угодно съ нужното, спорѣдъ работата му, число мѣрки, тѣглилки и инструменти за тѣгление и капони (децимали), крини, литри и тѣхнитѣ подраздѣления, — които трѣбва да носятъ знакъ (дамга), че сж провѣрени отъ надлѣжната властъ и че отговарятъ на прѣдписанията на тоя законъ. Знакътъ се опрѣдѣля отъ Финансовото Министерство и може да се промѣнява всѣка година.

Тоже и продавачитѣ на течни тѣла трѣбва да иматъ всичкитѣ мѣрки, прѣдписани въ тоя законъ».

И този членъ е приетъ отъ комиссията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 18, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете чл. 19):

«Чл. 19. Апотекаритѣ и въобще ония, които търкуватъ съ лѣкарства и сжпоцѣнни вѣщи, длѣжни сж да иматъ цѣлъ редъ тѣгла (драмове) отъ 500 грамма до 1 милиграммъ; тѣзи отъ тѣглата, които се употребяватъ по-често, трѣбва да бждатъ въ два и повече екземпляра.

Тѣглата отъ 500 грамма надолу до половинъ граммъ трѣбва да бждатъ отъ жѣлта мѣдъ (пиринчъ), а тия отъ по половинъ граммъ на долу — отъ платина или сребро.

Горѣпомѣнатитѣ лица трѣбва да иматъ най-малко двѣ равнорамѣнни капони — едната за мѣрение умноженията на граммоветѣ, а другата за мѣрение дѣленията имъ, — които да сж чувствителни на единъ милиграммъ».

И този членъ се прие отъ комиссията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 19, както се прочете отъ г-на докладчика. Който не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 20. Формата на мѣркитѣ, тѣглата и инструментитѣ за мѣрение и тѣгление, а сжщо и границата на допрошаемитѣ излишѣкъ или недостатѣкъ (зияде и ексикъ), ще бждатъ изложени въ особенни правила, които ще се изработятъ отъ Министерството на Финанситѣ».

И този членъ е приетъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 20, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Меншество). Приетъ.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 21. Маслата ще се продаватъ по тяжестъ, а всички други течни тѣла, можѣтъ да се продаватъ и по тяжестъ и по вмѣстителностъ.

Хранитѣ и другитѣ зърнени произведения, ще се продаватъ по тяжестъ и вмѣстителностъ.

Дърва, камъни и др., ще се продаватъ на кубически метръ, ако не сж продадени безъ мѣрка.

Отъ задѣлженията на тоя законъ се исключаватъ всички иностранны стоки, ако тѣ се продаватъ въ сеждоветѣ си (амбалажа) въ каквѣто сж пристигнали изъ странство: чували, стѣкла, бурета, бутилки, пакети и др.»

И този членъ е приетъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 21 тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 22. Стоки и материи, които се мѣрятъ на длѣжина и които се свиватъ, трѣбва да се мѣрятъ съ метръ, направенъ цѣлъ отъ металъ, безъ да се вгхва».

Както виждате, г-да прѣдставители, думитѣ: «или отъ дърво» се зачеркнахъ отъ комиссията, защото съ дървенитѣ метри може да се срѣщатъ неудобства и злоупотребления при измѣрванието.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува 22 членъ, както се прочете отъ г-на докладчика. Който не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 23. Не се позволява да се мѣрятъ пари, сребро, злато и др. сжпоцѣнни метали съ драмове отъ жѣлѣзо».

Приетъ отъ комиссията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 23, както се прѣдлага отъ комиссията, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 24. По образа и величината на упомѣнатитѣ въ чл. чл. 2, 6 и 8 (метръ, литръ, крина и килограмъ) мѣрки отъ *първий редъ*, ще се направятъ отъ металъ, за всѣкой окръгъ, нужно число мѣрки, които ще се наричатъ *мѣрки отъ вторий редъ*. Мѣркитѣ отъ втория редъ се вардятъ отъ окръжния управителъ въ всѣкой окръгъ.

А по формата и величината на мѣркитѣ отъ 2-й редъ, ще се направятъ за смѣтка на общинитѣ, тоже отъ металъ, нужното число *мѣрки отъ третий редъ*, които ще се раздадѣтъ на надлѣжнитѣ общини за да провѣриватъ съ тѣхъ всичкитѣ частни мѣрки и тѣглилки въ Княжеството».

Както виждате, г-да прѣдставители, въ втората алинея се прибавихъ думитѣ: «за смѣтка на общинитѣ» по изложенитѣ въ доклада съображения, и сжщо така думата «власти» се замѣни съ «общини», защото контролиранieto на мѣркитѣ ще се извършва отъ надлѣжнитѣ общини.

Хр. Векиловъ: Г-да прѣдставители! Още онзи день, при гласуването на този законъ, стана дума, — ако се не лѣжа г-нъ Иванъ Цанковъ подигна този въпросъ — и комиссията види се на основание на това е оставила, да бждатъ кринитѣ отъ металъ. Азъ не мож да се съглася, кринитѣ да бждатъ отъ металъ. Причината е слѣдующата: ако кринитѣ, съ които трѣбва да се мѣрятъ хранитѣ, сж отъ металъ, тѣ трѣбва да бждатъ отъ

желязо и не по-тънки от един пръст дебелина. Тогава тази крива ще бъде много тъжна. Ако е по-тънка тази крива може да се смаже, тъй щото с нея стават разни шмекерии. Азъ мисля, че кринитъ, съ които трѣбва да се мѣри, трѣбва да бѣждатъ такива, каквито има и по настоящемъ. Тѣзи крини, по поводъ на които г-нъ Цанковъ каза, че търговията била единъ видъ кражба узаконена, азъ ще кажа, че сж най-прѣвѣсходни; тѣ не могатъ нито да се издѣлбаатъ, нито да се искривятъ. Затова по-хубаво ще е, да измѣнимъ думата металъ, а да се тури дърво. Защото, както казахъ и отъ по-напрѣдъ, ако сж отъ металъ, не можемъ да си служимъ. Съ тѣхъ може да се прави разни шмекерии и нѣма да се постигне по-добъръ резултатъ.

Георги Караколевъ: Г-да прѣдставители! Азъ поддържамъ мнѣнието на г-на Векилова. (Гласове: По-високо). Тѣглицитѣ и мѣрнитѣ, като метръ, килограмъ и др. може да бѣждатъ отъ металъ, но кринитѣ трѣбва да бѣждатъ отъ дѣска или дърво, което да е легко за мѣрене. Освѣнъ това трѣбва да има едни напр. отъ 10 оки, а други — отъ 20 оки, т. е. споредъ мене трѣбва да има отъ двѣ тюрлии крини: по-големъ и по-малки. Кринитѣ, които имаме днесъ, сж най-добри. Защото, ако има напримѣръ да товарятъ на нѣкой вагонъ или гемия 1 000 кила храна, ако крината е желязна, то ще се искриви, а пакъ храната не се мѣри само съ чувалъ. Затуй нѣка се приеме отъ дѣска, както е сегашната. И азъ правя прѣдложение да бѣждатъ единъ разрядъ отъ 10 оки и другъ разрядъ отъ 20 оки, защото, ако туримъ отъ 16 оки, ще бѣждатъ много тъжки, и моля комиссията да се съгласи съ прѣдложението ми.

Докл. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! Въпроса, който г-нъ Караколевъ повдигна, е рѣшенъ: въ чл. 6-й се казва, че новата крина има 20 литри. Колкото за да бѣждатъ отъ дърво, това комиссията го разсжда и намѣри, че дървенитѣ крини ще бѣждатъ нецѣлесобразни.

Ив. Цанковъ: Г-да прѣдставители! Азъ вчера понеже... (Не се чува). (Гласове: По-високо). Запазвамъ си правото да обясна по-добъръ начина за злоупотребленията, които се извършватъ съ дървенитѣ крини. Г-нъ Векиловъ, види се, е много вещь да стърже кринитѣ съ джамъ, че не му се ще да бѣждатъ отъ желязо. Да не се оплаква г-нъ Караколевъ, че желязнитѣ крини щѣли да бѣждатъ тъжки. Ние знаемъ, че хората, които мѣратъ съ кринитѣ, сж хора работници, тѣ оржатъ земята и затуй иматъ твърди мишци; слѣдователно могатъ, крината ако тѣгли 2 или 3 килограма повече, да си примѣратъ житото, отъ колкото да бѣждатъ ограбени. Азъ зная, че на мнозина това ще се види като неумѣстно, но азъ ви казвамъ, че вие ще направитѣ най-големо прѣстѣпление съ това. Моето прѣдложение е слѣдующото: да се възложи на правителството да поръча крини отъ металъ или отъ желязо, или мѣдъ; да ги поръча за смѣтка на общинитѣ и да ги раздаде послѣ за продаване. Ако почитаемото правителство има за цѣлъ да обезпечи за въ бѣдѣ житаритѣ, земеделческото население отъ търговскитѣ грабежи, нека се съгласи съ мене. Ако не, поне знаемъ, че съвѣстѣта ми ще бѣде чиста, че съмъ станалъ да защита земеделческото население.

П. Мецовъ: Г-да Прѣдставители!... (Не се чува). Както съ единитѣ, тъй и съ другитѣ крини може да се злоупотребява: дървената може да се издѣлбае, желязната може да се искриви. Но то остава на продавача, да гледа добръ... (Не се чува). Най-

сѣнитѣ кринитѣ се стържатъ и отъ стъргалкитѣ, съ които обрѣзватъ житото. Затуй трѣбва да се опрѣдѣли, да не бѣждатъ стъргалкитѣ по-тъжки отъ 50 драма.

Хр. Векиловъ: Г-да прѣдставители! Азъ не зная, г-нъ Бургаский прѣдставителъ Цанковъ отъ гдѣ черпи тия свѣдѣния, гдѣто негова милостъ казва, че съ мѣрнитѣ, съ които ний мѣримъ сега, дубль декалитръ, може да се истъргватъ и правятъ злоупотребления. Азъ мога да кажа на негова милостъ, г-нъ Цанкова, че за да може да става злоупотребление, както казва негова милостъ, че може да става, то ще му отговоря особно като на бивши Окрѣженъ Управителъ, а сега иметъ въ г. Бургасъ, че азъ съжалявамъ, че г. Ив. Цанковъ още не е разбралъ, и не е обърналъ очи да види, може ли по тоя начинъ да става злоупотребление или не може. Азъ го увѣрявамъ че не може да бѣде. Когато г-нъ Цанковъ може би да е видѣлъ нейдѣ да се измѣратъ толкова крини. Крината казвамъ дубль декалитръ, оковете я ако щете и съ желязо отъ всѣкъдѣ, щомъ силгиата мине, може пакъ да стане злоупотребление споредъ мнѣнието на г-нъ Цанкова, ако не отиде право силгиата по шиница, а се издаде отъ страна или издигне по срѣдъ. А полицията, която ще пази надъ това контролъ, както и иметството, трѣбва да нагледватъ. А пакъ съ металически крини да се измѣрва, както прѣдлага г-нъ Цанковъ, това е немислимо, не може да бѣде.

Прѣдставете си, г-да прѣдставители, че днесъ азъ натоварвамъ двѣ три гимии, или 2—3 вапора съ храна, а съ тая крина, която г-нъ Цанковъ прѣдлага, не могатъ да се обърнатъ, да се измѣратъ 100 хиляди кила въ день. До сега, както сме си служили съ тия крини, дубль декалитръ, мисля най-добъръ ще бѣде пакъ и за напрѣдъ съ тѣхъ да си служимъ, отъ които нѣма никаква вреда. Ако прѣдлаганитѣ отъ г-на Цанкова крини се приематъ само за спекуляция, добръ, да ги приемемъ като такива, като за спекуляция, както желай г-нъ Цанковъ. Но работата е друга, че ние трѣбва да приемемъ дървенитѣ крини дубль декалитръ, които и за напрѣдъ да съществуватъ.

Дамънъ Цековъ: Разисквания сега въпросъ бѣ повдигнатъ и въ миналото заседание, когато се докладва настоящия законъ проектъ, сжщо отъ прѣдставителя г-на Цанкова, по прѣдложение на г-на Халачева да се разиска тоя членъ, трѣбва ли да се приеме мнѣнието на комиссията... (Не се чува). Азъ не мога да се съглася съ мнѣнието на комиссията, което вѣрвамъ... (Не се чува). Прѣдложението на г-на Цанкова като неумѣстно, не може да бѣде приемливо... (Не се чува). Сжщо и за стъргалкитѣ отъ друга страна ако... (Не се чува). То естествено ще бѣде по-тъжко, по-обрѣменѣтелно, че всѣки пакъ може пакъ да става злоупотребление... (Не се чува). (Единъ гласъ: Защо отъ прѣди не говори?) Стъргалката може да бѣде само желязна; тя може да бѣде дървена, а обкована отъ странитѣ съ желязо, за да не се изяда дървото. Ако да бѣде само желязна, то ще бѣде въ вреда на населението, а никакъ не въ негова полза. За това, азъ мисля, че прѣдложението на г-на Цанкова въ тоя случай е неумѣстно и неправилно.

Докл. П. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! Въ закона никакъ не е прѣвидено, щото кринитѣ да бѣждатъ желязни или дървени, но просто въ чл. 18 й, който приехме, се казва, че всѣки, който продава, е длъженъ да се снабди съ мѣрки, тѣглицы, инструменти и проч., отъ кждѣто иска, отъ кждѣто намѣри за добръ,

стига тѣ да сѣ вѣрни. Най-сетнѣ, може да се удовлетвори просбата — за тѣгло и тежестъ — и на едниѣ и на другитѣ, стига да е направена мѣрката или крината вѣрна, която да отговаря на закона, и да не е ексикъ. Така щото, мисля, тукъ въ тоя членъ не му е мѣстото да се разисква като какви да бѣдѣтъ кринитѣ, защото мина чл. 6-й, гдѣто се казва, какви да бѣдѣтъ тѣ, както и чл. 18-й, гдѣто е казано, че може да си ги набави отъ кѣдѣто иска, стига да сѣ прави и вѣрни. Тукъ сега се говори просто за метръ и килограммъ, които ще се пазятъ въ М-вото на Финанситѣ, и ще се считатъ мѣрки отъ първий редъ.

М-ръ Начовичъ: Г-да прѣдставители! Още когато се разискваше законопроектъ за приеманieto му по принципъ, казахъ ви, че по тоя проектъ се остава населението да си земе мѣрkitѣ отъ кѣдѣто иска, а правителството си запазва правото само на контролъ.

Както виждате, тукъ въ § 25, който е сега 24, ще се направятъ мѣрки отъ първий редъ и вторий редъ металически, които ще се раздадѣтъ на общинитѣ, за да служатъ като контролъ на мѣрkitѣ, които населението ще употребява. Послѣ, по мое мнѣние, за мѣрkitѣ, които ще употребява населението, — трѣбва да се остави всѣка община свободна да употребява такива мѣрки, каквито ѝ сѣ ней сгодни. Нѣкои ще искатъ желѣзни, нѣка употребяватъ желѣзни; други ще искатъ дървени, нѣка си употребяватъ дървени. Въ това общинитѣ трѣбва да се оставятъ свободни. За какво е контрола, ако не за това, да може да се гледа, да не би търговцитѣ купувачи, или търговцитѣ прѣпродавачи, да правятъ злоупотребуване? Азъ мисля, че даже мѣрkitѣ, ако да бѣдѣтъ и металически, пакъ може да ставатъ злоупотребувания. Въ живота си съмъ виждалъ да ставатъ. Мѣрkitѣ обикновено отъ дърво биватъ както сѣ на всѣкъдѣ, и азъ не съмъ виждалъ други, освѣнъ отъ дърво, и то отъ най-твърдо, а металически никакъ не съмъ виждалъ, освѣнъ тукъ-тамъ, които служатъ само за провѣряване, а обикновено се правятъ отъ твърдо дърво, джбово или орѣхово. И съ това дърво мѣчно може да се монополизира, да се рѣже или сѣче, за да може да се каже, че е монополизирано. Въ всѣки обаче случай, вие сте по-опитни, и за това, оставамъ на Нар. Събрание да рѣши, както намѣри за най-добрѣ. Азъ искахъ само да искажа прѣдъ Нар. Събрание мисълта и желанието на правителството, защо е редактирало тоя членъ така. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ).

Хр. Тилбевовъ: Г-да прѣдставители! (Гласове: Исчерпанъ е въпроса!)

Прѣдсѣд.: Моля ви се! Нѣма отъ никого да е прѣдложено за че е исчерпанъ въпроса.

Хр. Тилбевовъ: (Продължава). Изслушахме думитѣ по поводъ на чл. 24-й, като какви да бѣдѣтъ мѣрkitѣ отъ вторий редъ.

Едни отъ говорителитѣ бѣхъ, за да бѣдѣтъ отъ дърво, а други поддържахъ да бѣдѣтъ металически. Най-послѣ, г-нъ М-ра на Финанситѣ обясни, че съгласенъ билъ да бѣдѣтъ мѣрkitѣ отъ металъ или отъ дърво. И азъ мисля, че г-нъ М-ра съ своята си рѣчь, доде просто да улѣсни работата, колкото се отнася до тоя въпросъ, за да не би да отидемъ да се впуснемъ въ излишни дълги и широки разисквания върху него. Така щото, г-нъ М-ра на Финанситѣ като е съгласенъ, както и г-нъ докладчикъ на финансовата комисиия, мисля, г-да прѣдставители, ще бѣде най-справедливо да приемемъ, щото, мѣрkitѣ отъ вторий

редъ да бѣдѣтъ изработени отъ дърво, такива, каквито сѣ били до сегашнитѣ дубль декалитръ. За да бѣдѣтъ такива, тѣ трѣбва да бѣдѣтъ отъ твърдо дърво, имѣнно отъ джбово дърво, както и г-нъ М-ра на Финанситѣ каза. За това, азъ моля, въ това, по тоя редъ мѣрки, да останемъ съгласни, тѣ да бѣдѣтъ отъ дърво, а не отъ металъ, и да минемъ по-нататѣкъ на дневний редъ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание, да се говори още по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаетъ. Единъ гласъ: Моля за обяснение). Който желаетъ, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Нѣма да се говори. Ще се гласува чл. 24-й така, както се прочете отъ г-на докладчикъ. Който го не приема, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 25. Всѣка мѣрка или тѣглилка отъ 2-й и 3-й редъ, ще носи знакъ (дамга) и обозначението на годината, когато е ударенъ знака, въ удостоверение, че е сравнявана съ мѣрката и тѣглото отъ 1-й редъ въ столицата (чл. чл. 2, 6 и 8).»

Комисиията е приела тоя членъ безъ измѣнение, и моли Нар. Събрание да го приеме.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 25, както се прочете, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

„За контролтѣ върху мѣрkitѣ и тѣглилkitѣ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува заглавието. Който не го приема, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 26. Всѣка мѣрка, мѣрилка, тѣгло и тѣглилка, прѣди да се изнася за продажъ, или прѣди да се пуштне въ употребление, трѣбва да се прѣдстави на надлѣжната община, за да я провѣри и да ѝ удари нужния знакъ (дамга), въ удостоверение, че е прѣгледана и че отговаря на задълженията на тоя законъ.»

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 26, както се прочете отъ г-на докладчикъ. Който не го приема, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 27. Чаши, стѣкла и въобще сѣждове, съ които си служатъ тия, които продаватъ течности, въ малки количества, не подлежатъ на дамогосание, но за това тия (продавачитѣ), сѣ длѣжни да означатъ съ чѣрта на сѣждѣтъ, мѣстото, до гдѣто трѣба да се напълни, за да бѣде мѣрката точна. За точното опрѣдѣление на мѣрката, продавачитѣ сѣ отговорни, и, по желанието на купувачитѣ, длѣжни сѣ да ги увѣрятъ въ точността чрѣзъ особенитѣ мѣрки, съ каквито трѣбва да се снабдятъ (чл. 18 алинея II).»

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 27, както се прочете отъ г-на докладчикъ. Който не го приема, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 28. Ония тѣгла (драмове) и мѣрки, които би се изложили за продажъ, или пушнали въ употребление и върху които не е обозначено четко и ясно, наименованието на мѣрката и тѣглото, споредъ тоя законъ, както и името на фабриканта или продавача, нѣма да се дамогосватъ отъ надлѣжния чиновникъ и ще се обявяватъ за неточни и неправилни.

Не само мѣрките и тѣглата, но и всичките мѣрилки и тѣглилки, като: метри, капони, кантари, децимали и др., трѣбва да иматъ марката на фабриканта или продавача.

Драговетѣ, по-малки отъ единъ грамъ, могатъ да не носятъ името или марката на фабриканта или продавача.

Знаковетѣ на различните фабриканти и продавачи трѣбва да се различаватъ едни отъ други. Фабрикантите и продавачите, които, въѣсто името си, турятъ извѣстенъ знакъ само, длѣжни сѣ да дадатъ една копия отъ тоя свой знакъ, на надлѣжните чиновници.»

Ф. Симидовъ: Отказвамъ се.

Г. Караколевъ: Тѣй като тукъ нѣма особено исклучение да се прави между кривите, че не биле изработени отъ нѣкоя фабрика, защото у насъ никакви особени фабрики нѣма, а има хора, които иматъ занаятъ, могатъ да ги работятъ, затова, мисля, не трѣбва да се допускатъ въ продажъ само тия изработени отъ нѣкакви фабрики и да носятъ знакътъ само на фабриканта, но да се допуска да се продаватъ съ знакътъ на общината.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 28-й споредъ както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 29. Сегашните инструменти за тѣгление (тѣглилки), ако, прѣди тоя законъ да встъпи въ сила, се прѣправятъ и докаратъ тѣй, щото да показватъ десетичната метрическа система, ще се прѣгледатъ отъ надлѣжните общини и, слѣдъ като се укажатъ приспособими и вѣрни, ще имъ се удари знакъ (дамга), въ удостоверение, че сѣ точни. За подобни инструменти не е задлѣжително да носятъ името или знака на фабриканта или продавача.»

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 29, както се прочете отъ г-на докладчика. Който не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 30. Надлѣжните общини прѣгледватъ и провѣрватъ всички мѣрки, тѣглилки, мѣри и тѣгла, периодически. Начинътъ на това прѣгледване се отрѣжда въ правилата, които ще се изработятъ отъ Министерството на Финансите. Знакъ на периодическитѣ прѣгледвания, се различава отъ тоя на първоначалното прѣгледване.

Отъ подобно дамгосване се исклучаватъ: стѣкленните, прѣстенитѣ и желѣзнитѣ — гледжосани (чугунени) сѣдове, а сѣщо и теглата по-малки отъ два грама.»

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 30, както се прочете отъ г-на докладчика. Който не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 31. Буретата, въ които се държатъ питиета, или разни течности, не подлѣжатъ нито на първоначално, нито на периодическо прѣгледване и дамгосване отъ страна на надлѣжните власти. Но тия, които продаватъ и си служатъ съ подобни сѣдове, на своя отговорност, подъ страхъ на наказание, сѣ длѣжни да означатъ на всѣкой сѣдъ съдържанието му, въ мѣрки, прѣписани отъ тоя законъ, и да запишатъ на тѣхъ името си, или знакътъ, който употрѣбляватъ.

Мѣрките, съ които се мѣрятъ хранитѣ (кринитѣ), подлѣжатъ на провѣрване и дамгосване отъ надлѣжната община, както първоначално, тѣй и периодически.»

Както виждате, г-да прѣдставители, тукъ въ първата половина на първата алинея отъ тоя членъ, фразата: «освѣтъ въ случаи, когато правителството, или другъ нѣкой поиска това» се залича прѣдъ видъ на двусмисленното ѣ значение и прѣдъ видъ на обстоятелството, че който държи въ домътъ си течности, не трѣбва да бѣде излаганъ на разни контроли и ревизии. Втората половина на сѣщата алинея се започнува съ частицата «Но», защото е противоположена по съдържанието си съ първата, а всѣ тамъ слѣдъ думата отговорностъ се приложиха думитѣ: «подъ страхъ на наказание» каквото продавающия течности да бѣде прѣдопреденъ, че подлѣжи на контролъ и наказание.

Въ втората алинея на сѣщия членъ думата: «тоже» като неумѣстна се исхвърли, а думата: «властѣта» се измѣни на «община.»

Иор. Симеоновъ: Г-да прѣдставители! Менъ ми се чини, че комисията неправилно е исхвърлила отъ тоя членъ думитѣ: «освѣтъ въ случаи, когато правителството или другъ нѣкой поиска това.»

Комисията, като е исхвърлила тия думи, имала е такъвъ мотивъ, че тия думи сѣ безсмислени, или двусмислени, прѣдъ видъ на обстоятелството, че който държи въ домътъ си течности, не трѣбва да бѣде изложенъ на контролъ и разни ревизии. Азъ мисля, че тоя членъ може друго яче да се измѣни, и че не трѣбва да се каже така. Защото, тукъ въ тоя членъ се казва. (Чете го). Значи, азъ имамъ бурета напълнени, искамъ да ги продамъ, и искамъ да ги дамгосамъ, казвамъ на чиновника: елате дамгосайте ги; или, имамъ санджии мои съ полукубически метри, искамъ да ги продамъ, и кажа на чиновника: ела ги запечатай; като исхвърляте тая заблѣжка, чиновникитѣ нѣма да дохождатъ да ги запечатватъ. Значи, тукъ не се налага никому по задлѣжение да ги дамгосва, а то си остава по желанието на чловѣка, ако ще, ще повика чиновника, ако не ще, не ще да го вика; или, ако ще чиновника ще отиде, ако не ще, нѣма да отиде. Така излиза.

Така щото, азъ мисля, че мотивитѣ на комисията не сѣ добръ казани.

Отъ друга страна нѣкъ, мисля, че тия думи тукъ въ тоя членъ трѣбва да си стоятъ, и затова, прѣдлагамъ и моля да се съгласи комисията, да се приеме тоя членъ така както е прѣдложенъ отъ правителството.

Докл. П. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! Тия думи се исхвърляха, освѣтъ по изложенитѣ въ доклада причини, още и затова, че по-долу има и други членове въ тоя законъ, г-да прѣдставители, въ които се говори за това. Има чл. чл. 53 и 54, гдѣто ясно се разбира, че сѣддоветѣ прѣдварително нѣма да се мѣрятъ, но че отъ послѣ подлѣжатъ на контролиране, защото има наказание за ония, които не сѣ турели на буретата си правилни марки, или които не сѣ искали да турятъ.

Затова, мисля, комисията твърдѣ добръ е направила, че е намѣрила тия думи за излишни, и ги е исхвърлила.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува най-напрѣдъ 31-й членъ споредъ както го прочете г-нъ докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 32. Когато се появи някоя тѣжба, че извѣстенъ сѣждъ, съдържа по-малко, или по-много, отъ колкото е забѣлѣзано на него, или пъкъ се има съмнѣние върху точността му, въ подобенъ случай, надлѣжната община се произнася върху правилността му. Ако отвѣтника не се съгласи на това, той има право да поиска второ прѣгледвание, отъ по-високиятъ надзоръ (чл. 33), което прѣгледвание се счита окончателно, ако сѣ съблюденни всички формалности, прѣдписани отъ тоя законъ и особнитѣ правила.»

Въ петий редъ на тоя членъ думата: «власть» комисията е замѣнила, споредъ както се вече по-горѣ прие, съ думата община, и оскобения 34-й членъ се измѣни на 33, вѣдствие новата нумерация. Други измѣнения никакви не е направила.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 32-й, споредъ както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 33. Мѣрките и тѣглилките отъ II-й редъ, ще се сравняватъ съ тия отъ I-й редъ отъ една комисия, отредена отъ Министерството на Финансите, най-малко веднѣжъ въ 10 години.

А мѣрките и тѣглилките отъ III-й редъ ще се сравняватъ съ тия отъ II-й редъ най-малко веднѣжъ въ 4 години въ присѣдствието на окръжния управителъ и окръжната постоянна комисия.

Тѣзи послѣднитѣ — окр. управителъ и окр. постоянна комисия — съставляватъ по-високиятъ надзоръ по прѣгледванието и ударянието знакътъ на мѣрките и тѣглилките. Отъ тяхъ се разгледватъ и рѣшаватъ окончателно спороветъ между надлѣжната община и притѣжателитѣ на мѣрки и тѣглилки, когато се породятъ такива.

Прошенията се подаватъ на името на окръжния управителъ и се разгледватъ отъ него и постоянната комисия въ общо събрание».

Въ третата алинея на тоя членъ, комисията само думитѣ: «надлѣжния чиновникъ» е замѣнила съ думитѣ: *надлѣжната община*. Други никакви измѣнения не е направила.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 33-й, споредъ както го приема комисията, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 34. При първото прѣгледвание всички мѣрки, тѣглилки, мѣрила и тѣгла, трѣбва да се донасятъ въ канцелярията на надлѣжния чиновникъ, за да ги прѣгледа и удари знака, въ сѣщо време и да имъ вземе законното право за прѣгледвание».

Както виждате, г-да прѣдставители, отъ самия докладъ на комисията, въ тоя членъ се заличватъ думитѣ:

«Въ случай, че пренасянито е скопчено съ голѣми разноски, то интересующото се лице, може да повика чиновника, като внесе въ ковчежничеството 10 лева, за въ полза на държавното съкровище и получената квитанция испрати на послѣдния съ писмено поканване. Освѣтъ това, трѣбва да плати на чиновникътъ пѣтни и дневни по положението му съгласно чл. чл. 37 и 38 отъ закона за чиновницитѣ и надлѣжната такса за прѣгледвание и ударяние знака».

Така щото, тоя членъ се съкращава само съ тия думи, по изложенитѣ въ доклада причини.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 34, както го е приела комисията. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 35. Въ случай на подозрение, че извѣстни (дървени) сѣждове, за мѣрение и съдържание течности, не сѣ вѣрни, тѣ сѣщо, въ случай че някое частно лице обтѣжи някого, че мѣрнитѣ и тѣглилките му не сѣ вѣрни, надлѣжния общински чиновникъ е длѣженъ да отиде на мѣстото, и въ случай че намѣри неправилности, то виновниятъ, се наказва споредъ закона».

Както виждате, г-да прѣдставители, отъ самия докладъ, комисията е направила слѣдующитѣ измѣнения въ тоя членъ. Слѣдъ думитѣ: «надлѣжния» се прибавя *общински чиновникъ*; и слѣдъ думитѣ, по-долу: «то виновниятъ» сѣ прибавени думитѣ: *се наказва споредъ закона*. А думитѣ: «освѣтъ гдѣто ще се накаже» още ще е длѣженъ да заплати на чиновника пѣтнитѣ и дневни пари, упомѣнати въ чл. 35. Въ случай, че намѣри обаче, сѣждоветѣ и мѣрнитѣ правилни, тогава, оня, който неправилно е обтѣжилъ, ще плати горѣозначенитѣ разноски» се испустнаха.

Така е прѣбрактирала комисията тоя членъ, по изложенитѣ въ доклада ѝ причини.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 35-й така, както го е приела комисията, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 36. Когато някой поднесе на чиновника мѣрките и тѣглилките си за прѣгледвание, тѣ трѣбва да бѣдатъ въ такова състояние, щото безъ никакви други поправки, да сѣ готови за ударяние знака.

Въ противенъ случай, той (чиновникътъ) може да му откаже прѣгледванието. — Ако притѣжателътъ тогава мисли, че е неправданъ и ще иска да се тѣжи на по-високиятъ надзоръ (чл. 33), тогава трѣбва да поиска отъ чиновникътъ да удари на мѣрките или тѣглилките знакъ за нередовностъ и да ги остави на хранение срѣщу расписка въ общинското управление, кѣдѣто ще стоятъ до окончателното разрѣшение на спорътъ.

Ако притѣжателътъ на мѣрки и тѣглилки, намирани за нередовни и дамгосванието на които се отказва, не постѣпи по горѣуказания начинъ, въ растояние на единъ мѣсець, губи правото си на тѣжба».

Както видите, въ втората алинея на тоя членъ, оскобения «чл. 34-й» се промѣнява на «чл. 33», споредъ новата нумерация, и думата «градското» се исхвърли, а вмѣсто нея се добавиха думитѣ: «срѣщу расписка», по изложенитѣ въ доклада на комисията причини.

Къмъ 3-та алинея на сѣщия тоя членъ, както видите, слѣдъ думата: «начинъ» се добавиха думитѣ «въ растояние на единъ мѣсець», каквото подобни спорове да се не провлачатъ дълго време, или да не би на тѣжителя да се игнорирва правото за оплакване.

Къмъ тоя сѣщия членъ се добавя слѣдующата:

„Забѣлѣжка. Пѣтнитѣ и дневни пари споредъ чл. 37 и 38 отъ закона за чиновницитѣ на испратения при всѣко потѣжване отъ страна на окр. управителъ и постоянната комисия чиновникъ за окончателно прѣвѣряване на мѣрки и тѣглилки се заплащатъ или отъ притежателя, ако мѣрките и тѣглилките му се окажатъ нередовни, или, въ противенъ случай, отъ надлѣжното общинско управление“.

Тъзи забѣлѣжка се прибави за това, защото като нито правителството, нито постоянната комисия получаватъ прихода отъ мѣрките и тѣглизките, то и не трѣба да плащатъ дневни и нѣтни пари на испращающия имъ за разрѣшеніе на частни спорове чиновникъ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 36 съ измѣненіята и допълненіята къмъ него, направени отъ комисията, споредъ както се прочете отъ г-на докладчика, заедно съ добавената забѣлѣжка. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 37. Всякой притежателъ на мѣрки и тѣглизки е длъженъ да ги донесе за прѣгледаніе въ указанитъ отъ надѣжната власть мѣсто и врѣме».

Комисията е приела тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 37, както се прочете, да си вдига ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 38. Както за първоначалното, тъй също и за периодическото прѣгледване, ще се плаща споредъ особената тарифа. (Членъ 42)».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 38, както се прочете. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 39. Прѣгледването и демгованіето, както мѣрките и тѣглизките, тъй също и въобще всички инструменти за мѣрене, се възлага на общинскитъ управления, които ще бждѣтъ снабдени съ пълнѣ комплектъ отъ мѣрки, тѣглизки и инструменти за мѣрене и тѣгленіе отъ 3-й редъ».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 39, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

„За надзора.

Чл. 40. Чиновникитъ, които изпълняватъ финансова или полицейска служба както и Общинскитъ Управления, ще надзиратъ за правилността на мѣрките и тѣглизките и ще прѣсѣдватъ прѣсѣжницитъ на тоя законъ. Показаніята на подобенъ чиновникъ служатъ като фактъ, до гдѣто обвиняемитъ не докаже противното».

Д. Ангеловъ: Г-да прѣдставители! Отъ съдържанието на чл. 41 се вижда между другото и това, че когато опрѣдѣленъ чиновникъ отиде да контролира мѣрките и тѣглизките и ако намѣри нѣкакво злоупотребиение, или ако намѣри нѣкоя мѣрка въ по-малкъ размѣръ, който не съотвѣтствува на образаца, то тогава ще се счита за дѣйствително злоупотребиение на основание исклучително на показаніята и на думитъ на тоя чиновникъ. Тѣй разбирамъ азъ тоя членъ. Съ други думи казано, излиза, че показаніята на тоя чиновникъ, който ще има власть да контролира, ще бждѣтъ свѣти. Значи ако отиде чиновника и се яви прѣдъ надѣжното мѣсто и само каже, че дѣйствително въ тоя човѣкъ намира злоупотребиение, то съдѣтъ и другитъ власти на основание неговитъ думи ще провъзнесе присѣда да признае, че дѣйствително тоя човѣкъ е виновенъ. Ако се тъй разбира членътъ, мисля, че се дава голѣмо и неограничено право на тия чиновници.

Защото може би, въ единъ моментъ, това често може да се случва, този човѣкъ отъ каприозна точка зрѣние или се е скрѣлъ съ нѣкого, или има да му дава, отива и казва, че въ тоя човѣкъ има такова и такова злоупотребиение. При такова положеніе на работата, търговеца ще се остане въ положение да не може да защити себе си, щомъ мнѣнието на чиновника е свѣто. То е все равно като на съдебната власть да се не провѣрва мнѣнието на обвинителя, да бжде то свѣто, безъ да се взиматъ въ съображеніе доводитъ на защитата. Мисля, че най-право и цѣлесъобразно и законодателятъ ще постигне цѣльта, ако се прѣдвиди въ закона началото, че щомъ този чиновникъ отиде и намѣри въ нѣкого подобно злоупотребиение съ мѣрките и тѣглизките, да състави на мѣстото актъ и тоя актъ да бжде подписанъ отъ 2—3 души свидѣтели и на основание на тоя актъ злоупотребиителятъ да бжде прѣдѣденъ на съдѣ. И при такъва актъ даже трѣбва по съдебната часть да се доказва прѣдъ съда, да се потвърдятъ подписитъ и съ своето свидѣтелство да удостовѣряватъ съдѣтъ, че дѣйствително трѣбва да прѣтърпи наказание злоупотребиителятъ. Ако не стане това, вий ще видите, г-да прѣдставители, че хиляда души хора могатъ да се даждѣ на съдѣ просто по капризъ, само на основание на думитъ на тоя чиновникъ. Азъ ще ви наведа примѣри за това. Азъ бѣхъ секретаръ въ Градс. Общинско Управление. Често нѣти идѣше надзирателя и се скрѣваше съ нѣкого, обявява че еди-кой си продадъ 5 или намукъ есикъ на еди-кой жена. Питашъ го, кждѣ е намукъ? — Не го взехъ, казва. — Кждѣ е жената? — Отиде си. При такъво положеніе значи, че мнѣнието на чиновника се взема за свѣто, а думитъ на търговеца не сж нищо. За това и за търговеца и за другата страна е най-добре да бжде, щото щомъ се улови нѣкой въ прѣстѣпаніе, да има единъ съставенъ актъ, въ присѣствіето на нѣколко свидѣтели, които могатъ да се викатъ отъ странитъ. Съставенъ актъ да се подписва отъ свидѣлитъ присѣствующи и на основание на такъвъ актъ да има право съдѣтъ да дава правосѣдие, на основание положителни данни, на доказателство и безпристрастие.

М-ръ Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че г-нъ прѣдговорившия е твърдѣ ревностенъ и до толкова, щото не е прѣгледалъ и да съобрази частта гдѣто се казва: «до гдѣто обвиняемий не докаже противното». Свѣтъ съдилището или властта, съ право да контролира мѣрките и тѣглизките, нѣма право да вземе човѣка отъ дюгана и га го турне въ тъмницата. Напротивъ ако чиновника донесе за нѣкого, че му е намѣрилъ прѣстѣпаніе, то обвиняемий има право да каже, че всичко туй е лъжа и остава се да докаже, ако може. Въ правилника за надзора по мѣрките и тѣглизките нѣма съмнѣние, че ще се уваже на всички подробности, по какъвъ начинъ трѣбва да се изпълнява тая процедура. Вие знаете, че 99 съжда могатъ да служатъ за мѣрки и тѣглизки. Може да се отиде въ дюгана на човѣка и му се намѣри фалшива мѣрка. Най-напрѣдъ чиновника ще я конфискува, послѣ ще направи актъ и трѣбва да се старае да докаже, че даниитъ въ акта сж вѣрни, въ противенъ случай нито ще се вземе въ внимание актътъ му, но още и може да се накаже за лъжливо донесеніе, ако се види, че това заслужава. Той съдѣлователно трѣбва да докаже всичко, което пише въ акта. Мѣрката като конфискува, ще я занесе на властта. Може и друго да става. Срѣща жената или мажътъ съ стоката, криво мѣрена, отива заедно съ него на същия дюганъ и прѣдъ същия търговецъ прѣтѣри стоката и като

се констатира злоупотреблението, ще състави акт и ще прѣдаде на властѣта да денонсира лицето, което е продавало криво. Тия работи тѣй се правятъ и тѣй ще се правятъ, на основание на правилника, който ще бѣде изработенъ послѣ. Подобни подробности, да се пишатъ въ закона, не е необходимо, когато обикновено тѣ влизатъ въ особнитѣ инструкции. Законитѣ съдържатъ само принципитѣ.

Тукъ е казано, наистина, че на акта, на думитѣ на чиновника ще се гледа, като на показания истински, но заедно съ това въ края на члена е казано, че — тѣй ще се гледа на тия показания — «до дѣто обвиняемий не докаже противното». Наистина много пжти е обичай за чиновницитѣ да отиватъ улавятъ хората за яката по улицата, които не искатъ да се явятъ на мѣстото, не искатъ да послужатъ като свидѣтели. Работитѣ обаче, които ще съдържатъ акта, сж достаточни и безъ свидѣтели, и още по-вече тогава, когато, както казахъ, обвиняемий може да има право да доказва, че това, въ което се обвинява, е дѣйствително фалшиво и разбира се такъвъ чиновникъ, който си позволява да клѣвети търговеца, ще приеме наказание. Ето причинитѣ, по които тоя членъ е тѣй редактиранъ. Пжкъ Нар. Събранието е свободно да го редактира по-друго-яче, ако мисли, че е нужно да даде по-големи права на гражданитѣ, които се занимаватъ съ мѣрки и тѣглилки.

З. Градинаровъ: Г-да прѣдставители! Когато г-нъ Дако Ангеловъ се думата да говори по членъ 41, мислѣхъ, че той ще говори въ друго направление, а не да указва за послѣдната алинея на члена и да се свива върху това, че показанията на надѣжния чиновникъ щѣли да бѣдатъ святи и непогрѣшими. Азъ не вѣрвахъ туй да поддържа той, защото е и адвокатинъ. Желалъ бихъ да ми покаже г-нъ Д. Ангеловъ въ кой отъ дѣйствующитѣ въ страната ни закони иматъ такава властъ финансовитѣ агенти или държавни чиновници, щото на основание на тѣхнитѣ само показания да се осжда човѣкъ? Желателно е г-нъ Д. Ангеловъ да укаже това. Той ни навежда примѣръ, че когато билъ секретаръ въ Общинското Управление, имало надзиратели, които, като нѣкой не имъ давалъ единъ пакѣтъ тютюнъ, прѣдавали го на властѣта. И прѣдъ видъ на тоа, тукъ въ тоя членъ подобно нѣщо не трѣбало да има, не трѣбало показанията на чиновника да се считатъ основателни. Азъ нѣма да говоря за много други закони въ нашата страна, които сжществуватъ, за закона на примѣръ за спиртнитѣ питиета и пр., въ които също има членове, дѣто се казва съвсѣмъ просто и ясно, че се задѣлжаватъ финансовитѣ агенти да наблюдаватъ върху правилното имъ приложение, и че тѣхнитѣ показания се приематъ въ внимание при рѣшение дѣлото. Обаче отъ практиката се указва, че който и да е чиновникъ, когато отива да контролира и намѣри злоупотребления, съставлява актъ, подписанъ отъ двама свидѣтели и до дѣто стопанина не докаже противното, актътъ се счита за непогрѣшимъ. Ако г-нъ Д. Ангеловъ направи прѣстѣжлението, то той се счита виновенъ до тогава, до когато не докаже противното.

Нѣма нито единъ въ страната законъ, който да казва, че исклучително на показанията на единъ чиновникъ може човѣкъ да се даде подъ съдъ и да се осжди. Толкова по възраженията на г-нъ Д. Ангелова.

По има едно друго обстоятелство. Въ тоя членъ когато разискваме, се казва, че «чиовницитѣ, които испѣлняватъ мѣстната

полицейска служба и Общинскитѣ Управления, ще надзиратъ за правилността на мѣрките и тѣглилките и ще прѣсѣлѣватъ прѣстѣжницитѣ на тоя законъ. Показанията на подобенъ чиновникъ служатъ като фактъ, до дѣто обвиняемий не докаже противното». Въ другата алинея се говори, че тия чиновници получаватъ $\frac{1}{2}$ отъ прѣсѣдената глоба ако сами сж уловили прѣстѣжлението. То нѣма съмнѣние е за насърчение, да бѣдатъ чиновницитѣ по ревностни по службата. Втората алинея казва: «лицата, които надзиратъ, получаватъ отъ прѣсѣдения шрафъ $\frac{1}{2}$, въ случай, че тѣ сами сж уловили злоупотреблението, или прѣстѣжлението». Това по законопроекта, а по комиссията е: отъ глобата не е $\frac{1}{2}$, а $\frac{1}{4}$, което получава чиновникътъ. Отъ това нѣщо излиза че самата тая послѣдняя алинея доаждва да насърчава финансовитѣ нагледници или агенти да бѣдѣтъ, както казахъ, по ревностни при изпълнение службата си. А и много пжти, може би, да изопачава истината, само за да получатъ възнаграждение. За това ще помоля г-да прѣдставителитѣ и г-на докладчика, както и г-на М-ра да се направи щото чл. 40 да остане тѣй, както е отъ комиссията, като се исхвърли втората или послѣдната алинея. Съ това ще може да се избѣгне и лишната ревност на нѣкои агенти само и само да получатъ $\frac{1}{2}$ отъ шрафа. Ще бѣде тѣй по-хубаво и справедливо и въ такъвъ случай още ще можемъ да запазимъ населението отъ нѣкои злоупотребления било отъ чиновницитѣ, било отъ фин. нагледници.

Докл. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! И фин. комиссия въ едно отъ послѣднитѣ си засѣдания бѣше на мнѣние да изостави 2 алинея отъ члена, но като докладътъ бѣше даденъ да се печати вече, това не можа да се помѣсти. Тѣй щото и комиссията сама е била на туй мнѣние и то по слѣдующитѣ причини: нѣкой свидѣтель чиновникъ, на когото показанията ще служатъ за доказателство прѣдъ сѣдилището, може да се отхвърли отъ сѣла, като лице заинтересовано по дѣлото; макаръ той и да билъ чиновникъ правителственъ или общественъ. Освѣнъ това, той се плаща, има опрѣдѣлена плата за службата си и нѣма нужда отъ особено възнаграждение. Комиссията е прочее на мнѣние да се изостави тѣхъ алинея, защото може да поощрява чиновницитѣ къмъ злоупотребление.

Прѣсѣд.: Значи, г-нъ докладчикъ, втората алинея отхвърляте? (Доклад.: Да).

П. Славковъ: Г-да прѣдставители! Членътъ, който е на разискване, дѣйствително заслужава да се обърне сериозно внимание. Да се обърне сериозно внимание само и само да не би послѣ, когато усѣтимъ тежастѣта на члена, да бѣде късно. Не можъ да се съглася азъ съ г-на Градинарова, който виждаше, че членътъ е лѣкъ и приемчивъ. Напротивъ — членътъ е тѣжъкъ и ний трѣба още сега да земемъ нужнитѣ мѣрки.

Споредъ члена, както си се прѣдлага, акта за прѣстѣжлението или злоупотреблението на нѣкой търговецъ, е доста за да бѣде основа на една присѣда. Често и много често се случва сжщо, дѣто единъ граждански чиновникъ или другъ, който има право на надзоръ, да се кара съ тогосъ оногосъ; послѣ срѣщамъ селянинъ или селянка, вика че по доношенията на Петко или Иванъ купилъ сирене или оризъ и търговеца тѣглилъ ексикъ, иди и ти купи и открадни да излѣзе ексикъ, че послѣ да го помоли да му даде правото. По тозъ начинъ търговеца се наказва спорѣдъ чл.

46 отъ 100—400 л. глоба. Туй нѣщо не трѣба да минемъ леко, защото по божий свѣтъ се божи хора не ходятъ. Има хора, които турятъ нѣщата си по високо отъ всѣки законъ. Г-нъ Градинаровъ да не мисли, че хората, които сѫ назначени, ще да изпълняватъ всѣчки съвѣстно длъжноститѣ си. Ако всѣчки чиновници въ една държава изпълняваха длъжноститѣ си съвѣстно и аккуратно, не трѣбаша да има отчисления и даване на сѣдъ. За това хората се отбиратъ и назначаватъ като честни хора, а оказва се, че изборътъ не билъ тъй сполучливъ и става замѣстване съ по добъръ чиновникъ. За това, г-да прѣдставители, за да бждемъ мирни отъ различни лица, които може би умишлено да искатъ да продаватъ екскъ на невинното население, нѣка дадемъ възнаграждение на чиновникътъ, но при хващането на злоупотреблението да се съставлява актъ подписанъ отъ двѣ лица и съ това да се подаватъ на наказаніе злоупотребителитѣ. Самъ чиновникъ, когато улови нѣкого, че е продалъ екскъ, да състави актъ подписанъ отъ двѣ лица свидѣтели, тогава само да може да се подхвърля на глоба уловения и отъ нея да има право да се ползува той. Какъ разумѣва се, който е отговоренъ, обвиняемъ, че е продалъ екскъ е злоупотребилъ слѣдователно, никой нѣма право да го спира да докаже противното, че донесението или акта е фалшивъ и изопачава работата.

Хр. Тилбеговъ: Г-да! Изслушахъ обясненията къмъ чл. 40 на закона за мѣрките и тѣгликите, а имѣнно отъ Дако Ангелова и Градинарова, първия отъ които направи своето предложение къмъ първата, а втория — къмъ послѣдната алинея. Г-нъ Дако Ангеловъ дойде, така да се каже, да се страхува, че ако се даустане надзирателството само на чиновника, щѣлъ можалъ да каже нѣкога, че Иванъ Драгановъ и Петко Стояновъ сѫ злоупотребили, ако това и да не е истина. Ако се не лъжа, г-да прѣдставители, съ твърдѣ малки изключения, както правителствениитѣ, тъй и общинскитѣ чиновници, не можъ да кажа, че сѫ толкова партизани или шарлатани, шото по прищевки туку така да кажатъ, че нѣкой човѣкъ продава съ недамгосани мѣрки и да искатъ наказанието му. Послѣ това, г-нъ Славковъ каза, че въ тая алинея на члена трѣбвало да се каже, че става актъ, подписанъ отъ двама свидѣтели при намиране на злоупотреблението. Азъ напълно се съгласявамъ съ това, защото добръ било би, когато единъ надзирателъ, билъ той правителственъ чиновникъ или общински службашъ, като намѣри подобно нѣщо, т. е. злоупотребление нѣкакво, да състави актъ, съ тая разлика само, че ако е правителственъ чиновникъ, актътъ да се състави въ присѣтствието на двама свидѣтели, ако пъкъ чиновникъ е общински, въ — присѣтствието на двама старѣи. Огнositелно до втората частъ на тоя членъ, че не трѣбва да се дава възнаграждение на тия, които намиратъ злоупотребления, нѣма да се съглася, защото, ако приемемъ това предложение на г-на Градинарова, да се не дава награда на тия, които намиратъ злоупотреблението, значи, да смалимъ куража на тия, които провѣрватъ мѣрките и тѣгликите.

Съ това предложение се съгласи и комисията. Не е да не знаемъ, както и сега се говори, че всѣки, които хване подобно злоупотреба, има за това законъ, че се награжда или се дава частъ отъ щтрафа, който се взима отъ злоупотребителя. За това, моля г-да прѣдставителитѣ и г-на Финансовия М-ръ да се съгласятъ, — както каза и г-нъ Д. Ангеловъ, — шото втората алинея отъ тоя членъ да си остане както си е въ проекта.

А. Насалевски: Г-да! Сега се разисква въпросътъ, възбуденъ отъ г-на Дако Ангеловъ. Азъ се чудя, защо г-нъ Дако Ангеловъ се бои, че щѣло да има въ Общинскитѣ Управления чиновници такива, каквито мисли той? Защо разискваме по тоя членъ, когато въ 18-и членъ отъ сѣщия проектъ е казано ясно, кои мѣрки ще носятъ фирма. Каква може да бжде, да дойде единъ контролеръ да ми земе извѣстна стока на полето, купена отъ нѣкое лице и да ме накаже? Той трѣбва да улови човѣка, когато мѣри, ако на пр. измѣри мѣрата, тъй като нѣкои търговци иматъ двоелични мѣри: едни за дюкяна, а други за пазара. Ако контролера улови такъвъ нѣкой човѣкъ, състави актъ, взима мѣрникътъ, занесе ги въ Общинското Управление и тогава тоя човѣкъ може да се даде подъ сѣдъ и да се накаже. Г-да, нѣма хората да продаватъ въ гората, а ще продаватъ въ чаршията. За това, като въ закона е хубаво и ясно казано, моля да остане сѣщото. Това, което се изисква отъ сѣдналищата въ тоя членъ, това остава на тѣхъ да правятъ.

Ний се боимъ, защо да нѣма контролъ. Това е чудно нѣщо. Никого сѣдналището не може да повѣрва само на думитѣ на контролера. Не може чиновникъ да си позволи да отиде да повѣрва или контролира самъ, безъ да знае за това нѣщо. И ако намѣри нѣкои неточности въ мѣрникътъ, то той ще състави актъ прѣдъ двама свидѣтели. Не може да даде нѣкого подъ сѣдъ безъ вина, защото въ такъвъ случай него даватъ подъ сѣдъ. За това прѣдлагамъ, да се приеме члена, както си е и да се прѣкратитъ дебатитѣ.

М-ръ Начовичъ: Понеже се подигнаха дълги прѣспирни по посѣдната частъ отъ първата алинея, а отъ друга страна, като има въ нашитѣ закони начинъ за доказателства на злоупотреблението, прѣдлагамъ двата и половина реда да се махнатъ.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

„За надзора.

Чл. 40. Чиновникътъ, който изпълняватъ финансова или полицейска служба, както и общинскитѣ управления, ще надзиратъ за правилността на мѣрките и тѣгликите и ще прѣсѣдватъ прѣстѣпниците на тоя законъ».

Прѣдсѣд.: Г-нъ Насалевски бѣше предложилъ въпроса за изчерпанъ. Ж-лае ли Нар. Събрание да се говори? (Гласове: Не жалае). Ще се гласува членътъ. Койго го не приема, както се прочете сега, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се, значи.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 41. Всѣки отворени за публичната мѣста, въ които се продава съ мѣрки и тѣглики, сѫ подложени на визитация, отъ страна на контролната власть прѣзъ всѣкото врѣме, когато тия локала сѫ отворени за публичната».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 41, както се прочете. Койго го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

„За такситѣ, които се събиратъ при дамгосването.

Чл. 42. Общинскитѣ чиновници ще взиматъ такситѣ при удриането знака (дамгата) върху мѣрникътъ и тѣгликитѣ по слѣдующата тарифа:

Наименование на мѣрките и тѣглилките	При парична- чалото прѣ- гледане		При парично- ческото прѣ- гледане	
	л.	ст.	л.	ст.
За всѣки килограммъ отъ мѣдъ	—	15	—	10
Всѣко тѣгло отъ единъ килограммъ отъ мѣдъ, за всѣкой килограммъ се взема	—	10	—	05
За единъ килограммъ отъ желязо, а сѣщо и за по- вечето килограмми на всѣки единъ по	—	10	—	05
За всѣко тѣгло отъ мѣдъ или желязо отъ 100 грамма до 500 грамма	—	10	—	05
За всѣко тѣгло отъ мѣдъ или желязо отъ 50 грамма по малко	—	05	—	02
Кобилищата на голѣми капони	1	40	—	70
Блюда на голѣми капони	1	—	—	50
На столнитѣ капони	1	—	—	50
За кобилищитѣ на десетичнитѣ кантари голѣми	1	—	—	50
За кобилищитѣ на десетичнитѣ кантари сѣдни	—	50	—	25
За кобилищитѣ на десетичнитѣ кантари малки	—	36	—	15
За всѣки килограммъ при десетичнитѣ обикновенни кантари	—	01	—	$\frac{1}{2}$
Сѣщо, ако кантари тѣгли до 100 кил.	—	02	—	01
Отъ мѣрките за дѣжане, на всѣкой метръ, като се взематъ подраздѣленията за цѣли	—	40	—	20
Отъ всѣка крина до 10 литри и по-малко	—	20	—	10
Отъ всѣкой сѣждъ за мѣрене точности, на всѣкой метръ, като се взематъ подраздѣленията за цѣли	—	10	—	05
На сѣждове по малки отъ 50 грамма	—	05	—	02
На мѣрките за дърва на всѣки кубически метръ по	1	—	—	50
На мѣрките за пѣськъ и др. за всѣкий хектолитръ	1	—	—	50

Комисията приема тоя членъ както е, съ измѣнение ду-
мата «правителствени» на «общински».

Прѣдсѣд.: Който не приема членъ 42 споредъ комисията,
да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 43. Чиновницитѣ, които прибиратъ тия берии, изда-
ватъ квитанции, отрѣзани отъ квитанционна книга. — Отъ сѣ-
щата книга издаватъ квитанции и за суммитѣ, събирани отъ шра-
фове, съгласно съ чл. чл. 45, 46 и 47, отъ настоящия законъ».

Комисията приема тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 43, да си
вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 44. Суммата, събирана за дамгосвание мѣрките и
тѣглилките, както и тѣзи, събирана отъ глоби за нарушение на
стояния законъ, се даватъ за въ полза на общината, където се
събиратъ».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 44, както се прочете. Който
не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

„Наказателни распореджания.

Чл. 45. Оня, който тури въ употребяване, сѣщо и ония,
които продаватъ мѣрки и тѣглилки непровѣрени (чл. 26) и
ония, които се противятъ на провѣряването (чл. чл. 30 и 37)
се наказватъ съ глоба отъ 70 до 150 лева».

Приетъ отъ комисията, както го прочетохъ.

Д-ръ Цачевъ: Г-да! Мене ми се види глобата въ тоя членъ
доста тѣжка. Моля Нар. Събрание да приеме половината отъ това,
което е прѣдвидено. Вай знаете твърдѣ добръ, каква е търговията
у насъ, и азъ мисля, че половината глоба е достатъчна.

Докл. Вълнаровъ: Азъ пъкъ мисля, че тая глоба даже е
малка, защото е прѣдвидена за лица, които се противятъ на правител-
ството и общинскитѣ власти, че не рачатъ да си провѣрятъ мѣр-
ките. За подобно нѣщо не е голѣма тая глоба. При това тукъ
има и минимумъ, а максимумътъ е прѣдвиденъ, както казахъ, за
тия, които не си провѣряватъ мѣрките и тѣглилките. За това,
мисля, че размѣра на глобата си е твърдѣ на мѣсто.

П. Славковъ: Г-да прѣдставители! Дѣйствително, като по-
гледне човѣкъ на числото 150 лева, е много, но тукъ е оставено
право на сѣдилищата да налагатъ глоба отъ 70 до 150 лева,
— споредъ прѣстѣпленіето. Отъ друга страна, ако за продавача
е голѣма глобата, то за купувача е малка, тъй като какво е ви-
новенъ купувача да си купи кафе и продавача да го излъже. Та-
кива лица, които продаватъ и експлоатирватъ за втори и трети
пѣтъ даже трѣбва да има и затворъ, тъй като по тоя начинъ ще
се отучатъ да посягатъ къмъ чуждото. Огнѣвъ извѣстно лице
копува кафе; дава 30 гроша за оката или килограмми и му да-
ватъ вмѣсто 1 ока 300 драма. За това, за лица, които отиватъ
по тоя видъ да хайдугуватъ върѣдъ бѣлия день, да има не само
парично наказание, но и затворъ.

З. Градинаровъ: Г-да прѣдставители! Мене ми се струва,
че всички дѣйствующи закони трѣбва да бѣждатъ въ гармония съ
сѣществующитѣ. Въ устава за наказанията, които могатъ да на-
лагатъ мировитѣ сѣдии, се казва, че който продава ексивъ, се
наказва не само съ глоба, но и съ затворъ до единъ мѣсець.
Мене ми се струва, че тоя законъ е много либераленъ, като не
прѣдвижда такива нѣща и всѣки търговецъ, който тури въ упо-
требление и който продава мѣрки и тѣглилки непровѣрени, по
ще бѣде съгласенъ да плати не 50—150, но и двѣстѣ лева
глоба, отъ колкото да стои въ затвора. Хайдутината трѣбва да се
наказва. Или съ други думи казано, тоя, който продава ексивъ,
трѣбва да се наказва. Казва се, че търговията у насъ е спрѣла
и че не трѣбвало тия хайдуги да се наказватъ. Ами ако се не на-
казватъ, съ това ли ще се поддържа търговията? За това да се
приеме члена, както си е.

А. Насалевски: Въ наказателнитѣ распореджания на тоя за-
конъ е прѣдвидена глоба отъ 70—150 лева за оня, който лже
съ мѣрки и тѣглилки. Но по-напрѣдъ още сме разговаряли за
това, че догдѣто хората въ нашето Княжество навикнатъ на тѣхъ,
ще имъ се види много тѣжко наказанието, а особено на тия отъ
простата масса. Колкото за европейцитѣ е малко тая глоба, за-
щото работятъ толкова години съ тия мѣрки, но за населението,
— за простата масса, да се тури за първъ пѣтъ 25 лева, а на
богатитѣ 250 лева. (Смѣхъ. — Ржкопѣскания). Моето мнѣние
е това и моля да се вземе прѣдъ видъ

Н. Шивачевъ: Г-да прѣдставители! Тия прѣдставители,
които говориха върху чл. 45, както се вижда, или не сж чели члена,
или вѣроятнo така сж искали да изопачатъ неговата смисълъ.

Чл. 45 говори (Чете): «Чл. 45. Оня, който тури въ упо-
требяване, сѣщо и ония, които продаватъ мѣрки и тѣглилки не
провѣрени (чл. 26) и ония, които се противятъ на провѣрява-
нето (чл. чл. 30 и 37) се наказватъ съ глоба отъ 70 до 150
лева». Питамъ азъ г-на Славкова и г-на Градинарова, каква смисълъ
има тукъ и какъвъ въпросъ относително ексивъ тегление и нѣ-
наква си даже кражба? Тукъ се говори просто, когато мѣрките
не сж провѣрени и ония, които не сж отишли да ги провѣрятъ,

или не сж се съгласили да стане това, а въ същото време употребяват старитѣ мѣрки. Моето мнѣние е, че много пѣти е възможно, щото чиновника, когато дойде да провѣрѣва мѣрките и тѣглицитѣ, търговеца, на когото ще провѣрѣва мѣрките, или може да има твърдѣ много работа, или нѣкои прѣпятствия, които не сж му дали възможност да се съгласи съ чиновника да стане провѣрката. Естествено е, че чиновника ще състави актъ, безъ да обръща внимание на причинитѣ, които може би сж законни, ще води човѣка по сѣдилищата, които ще го принудятъ да плати глоба 70 лева или 150 лева. Искамъ да кажа, че въ първия случай, ако лицето не е имало възможност да прѣдстави своитѣ мѣрки и тѣглицы да ги провѣри чиновника, ще му наложатъ глоба. Втория случай е, ако лицето се е противило. Ако даже допуснемъ, че може да се докаже това, — една глоба и за двата случая отъ 5—25 лева не е малка. Още повече, че у насъ нѣма търговци, които да разполагатъ съ стотини хиляди лири. Самата глоба отъ 5—25 лева, още повече споредъ желанието на нѣкои прѣдставители, че не може да се направятъ категории на богати и сиромаси, при провѣрѣването на мѣрките отъ чиновницитѣ, ще падне, разбира се, на нѣкой селянинъ и вѣроятно той ще пострада повече отъ незнание на закона. А на единъ селянинъ да се наложи глоба отъ 5—25 лева е повече отъ достатъчно. Като е желанието на законодателя, да се тури извѣстно наказание за тия, които не изпълняватъ закона, азъ вѣрвамъ, че наказанието отъ 5—25 лева ще бѣде достатъчно за тия, които не си занасятъ мѣрките за провѣрка, или се противятъ да стане тя.

На туй основание азъ вѣрвамъ, че Нар. Събрание ще приеме, щото наказанието съ глоба да бѣде отъ 5 до 25 лева. Ако желаете просто да се опропадетъ хората, тогава турете отъ 700 до 1,500 лева; но азъ мисля, че цѣльта е, да се изпълнява закона и наказанието съ глоба отъ 5 до 25 л. ще бѣде достатъчно.

Д. Грековъ: По тоя членъ се каза тукъ, че който не иска да подпадне подъ тия наказания, не трѣбва да продава ексикъ. Азъ мисля, г-да, че тукъ не се говори за тия, които продаватъ ексикъ. Тукъ се говори за тия, които полагатъ въ употребление, или които продаватъ съ мѣрки и тѣглицы, които не сж провѣрени. Гдѣто ще каже, тия сж въпроситѣ, които трѣбва да се видятъ, когато иска човѣкъ да се произнесе върху глобата, която е наложена, да ли е прѣувеличена, или не. Тукъ, както виждате, наказание се прѣдвижда за двѣ категории хора: за тия, които употребяватъ непровѣрени мѣрки и за тия, които продаватъ съ непровѣрени или недамгосани мѣрки и тѣглицы. Относително до хората, които се включватъ въ втората категория на прѣстѣпницитѣ, нѣма съмнѣние, че глобата, която е прѣдвидена, не е прѣувеличена, защото единъ човѣкъ, който продава съ мѣрки и тѣглицы, безъ да бѣждатъ дамгосани, заслужава даже нѣщо повече. Той знае това — това му е занаятъ. Той знае, че има такъвъ законъ; знае, че тия мѣрки и тѣглицы, които той всѣки денъ фабрикува, или докарва отъ странство, знае тоя човѣкъ, че закона го задължава да има ударена на всѣкиятъ дамба и трѣбва да направи това нѣщо. Освѣнъ това, които ще продаватъ съ новитѣ мѣрки и тѣглицы, ще бѣждатъ въ положение, щото тая глоба нѣма да ги съсипе. Тукъ въпроса е за оня, който употребява мѣрки и тѣглицы недамгосани. Като има човѣкъ прѣдъ видъ, че тоя законъ ще се прилага изобщо на всѣки, безъ изключение, може да има случаи: глобата отъ 70—150 лева да бѣде прѣу-

величена. Така напримѣръ, всѣки човѣкъ, когото уловятъ, че продава съ мѣрки непровѣрени, споредъ първата алинея на тоя членъ, тѣй да се каже, подлѣжи на една глоба отъ 70—150 лева. На кого не е извѣстно, г-да прѣдставители, че у насъ по селата отиватъ хора да продаватъ круши, абѣлки и пр. и, вмѣсто да иматъ мѣрки, каквито се сѣдѣва, иматъ по единъ камѣкъ и една терезина и мѣрятъ съ тѣхъ? Нѣма съмнѣние, че ако хванатъ тоя, който продава по тоя начинъ абѣлки, споредъ тоя членъ ще го подложатъ на глоба отъ 70—150 лева. А пъкъ всинца ще се съгласите съ мене, че единъ такъвъ човѣкъ асѣкъ не може да плати такава глоба. (Градинаровъ: Има затворъ). Даже и затворъ ако има, не знамъ да ли това е правилно? Прѣди всѣчко, трѣбва да се гледа да ли наказанието е съразмѣрно съ злото, което е направилъ тоя човѣкъ. Това нѣщо всѣки го е запомнилъ отъ когато сме били дѣца, всѣки е видѣлъ тия продавачи, какъ продаватъ съ камѣне. Нѣма съмнѣние, че това ще бѣде много осѣдително ако стане въ дюкянъ въ града. Но по селата единъ човѣкъ, който иска да продаде 100 оки круши, за които нѣма да вземе повече отъ 50 гроша, а ще го накарате да купи мѣрки и тѣглицы за 200 гроша, че тогава да отиде да продава. Това не е право. Нѣма съмнѣние, че закона ще удари съ същата тежестъ и голѣмитѣ и малкитѣ търговци. Или трѣбва да се изключи това нѣщо, да се каже изпр., че тия, които продаватъ круши и абѣлки по селата, не сж длѣжни да иматъ дамгосани мѣрки и тѣглицы, или трѣбва да туримъ единъ минимумъ отъ 2 до 150 лева, а сѣдѣята който ще прилага наказанието, ще се съобразява съ прѣстѣпленieto и ще намалява сираведливо глобата на всѣкого. (Гласове: Вѣрно).

Докл. П. Вълнаровъ. По наложенитѣ отъ г-на Грекова съображения, азъ бихъ се съгласялъ, ако Нар. Събрание приеме, щото минимума на наказанието въ тоя членъ да бѣде 5 лева (Гласове: 2 лева), а максимума да остане пакъ 150 лева.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Грековъ прѣдлага, щото лицата, които продаватъ съ непровѣрени мѣрки и тѣглицы по селата, да бѣждатъ глобявани отъ 2 до 150 лева, а за лицата, които продаватъ съ различна непровѣрени мѣрки, за тѣхъ глобата да бѣде отъ 70 до 150 лева. Съгласенъ ли е г-нъ Докладчика съ това прѣдложение?

Докладч. П. Вълнаровъ: Съгласенъ.

П. Цанковски: Г-да прѣдставители! Азъ не знамъ защо г-нъ Д-ръ Цачевъ и Шивачевъ искатъ да запазватъ гражданитѣ и казватъ, че глобата отъ 70—150 лева била много, когато единъ търговецъ, който краде, за единъ сахатъ искарва 70 лева. (Смѣхъ. Тропанье). За това нѣмамъ право да защитавамъ тѣхъ. (Шумъ. Прѣдсѣд.: Звъни). Моля ви, не прѣкъсвайте оратора! За това азъ се съгласявамъ съ комисията и прѣдлагамъ 1-й членъ. (Смѣхъ).

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание, да се говори още по чл. 45? (Гласове: Не желае). Който желае, да си вдигне ржката. (Меншество). Нѣма да се говори.

Ще помоля г-на Докладчика, да прочете члена съ измѣненята, които се приеха.

М-ръ Начевичъ: Прѣдлагамъ, г-да прѣдставители, слѣдующата редакция на тоя членъ и то прѣдъ видъ, че се казва въ тоя членъ, който употребява, който туря въ употребление непровѣрени мѣрки, сирѣчь че тия мѣрки сж дѣйствителни, иматъ

пълната тежест, че сж върни, а не че сж ексикъ. По тия съображения моля да се приеме слѣдующата редакция: «оня който туря въ употребление, тия които продаватъ съ непрѣвѣрени мѣрки и тѣглилки (чл. 26) и ония, които се противятъ на провѣряването (чл. чл. 30 и 37) се наказватъ: оня, който ги туря въ употребление — отъ 1—20 лева, а всички други — отъ 70—150 лева».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 45, както се прочете и както го видоизмѣни г-нъ М-ра на Финанситѣ. Който не го приема съ видоизмѣненіето на г-на Министра, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 46. Ония, които си служатъ съ стари мѣрки и тѣглилки, а сжщо и фабрикантитѣ, които не турятъ на мѣрките и тѣглилките си своята фирма и не показватъ съдържанието имъ, или ако не сж дали копие отъ знака си на надлѣжниятъ чиновникъ, наказватъ се съ глоба отъ 40 до 80 лева».

Н. Шивачовъ: Мене ми се чини, че Нар. Събрание не трѣбва да обръща внимание на нѣкои хора, които може би малко понятие иматъ за търговията, както напримѣръ единъ отъ другаритѣ каза, че търговцитѣ печелили въ единъ сахатъ 70 лева. Тукъ трѣбва прѣди всичко да се зематъ общи мѣрки. Какво е положението на търговията ни, каква ще бѣде трудната задача на чиновницитѣ и общинскитѣ управления, които за първо врѣме ще трѣбва да приложатъ въ дѣйствието тоя законъ? Колко пари ще трѣбва да се похарчатъ? Ще иматъ ли възможность търговцитѣ, така сжщо да си купатъ мѣрките и тѣглилките? За туй прѣдъ видъ на това, азъ бихъ молилъ Нар. Събрание и г-на М-ра на Финанситѣ да се съгласятъ, да се приеме глобата въ чл. 46 тѣй, както се прие въ първата алинея на прѣдидения членъ отъ 1—20 лева. И ако Нар. Събрание, слѣдъ като се практикува тоя законъ 4—5 години, види, че хората сж привикнали на неговото употребление, може да увеличи глобата; но сега, за първо врѣме, нека наказанието бѣде по-малко. Това мисля нѣма да бѣде въ ущърбъ на закона, а ще бѣде въ полза на населението. Колкото е по-малка глобата, толкова по-скоро хората ще се стараятъ да изпълнятъ тоя законъ. Инакъ единъ денъ хората ще бактисатъ и ще кажатъ ексикъ олсунъ и килограмми и десетична система, а азъ вървамъ нито г-нъ М-ръ нито Нар. Събрание ще желаятъ да бактисатъ хората. За това, да не се прави подобно нѣщо. На ли цѣльта е, да се изпълни закона? Мислите ли вие, че да се наложи на единъ селенинъ глоба отъ 1—20 лева е малко? Мислите ли, че изеднажъ, щомъ дойде срока тѣ ще иматъ въ сжщия денъ въ сжщия сахатъ новитѣ мѣрки и тѣглилки? Може нѣкъдѣ да е закъсенелъ кираджийтъ, парахода, желѣзницата и пр., а отъ това закъсняване, разбира се, търговцитѣ ще се глобяватъ, тѣй щото азъ мисля, когато правимъ нѣщо, трѣбва да го изучимъ добрѣ. Но, ще кажете, има 4 години врѣме. Извѣстно ви е, до колко нашитѣ българи сж редовни и това може да се докаже съ факти. Азъ казвамъ, че ще дойде деня, въ който трѣбва да се введатъ новитѣ мѣрки, а хората пакъ ще си продаватъ съ старитѣ. За това да остане глобата отъ 1—20 лева и когато хората привикнатъ на тоя законъ, ако щете турете глоба 1000 лева; но порано да не бѣде голѣма глобата. Колкото за туй, че нѣкой говорятъ за нѣкакви 70 л., които можалъ единъ търговецъ да спечели въ единъ сахатъ, това тия хора могатъ да го оставатъ дома си.

М-ръ Начовичъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че тукъ глобата трѣбва да остане както е, понеже, както видите, тя се налага за работи, въ които има доста злонамѣреность и които се отнасятъ до хора съ лошо намѣрение. Напр. както сж фабрикантитѣ, които не турятъ фирмата си върху мѣрките, които правятъ. Причината, за да не си турятъ фирмата е, че мѣрките имъ сж калпави. Слѣдователно прѣстѣпленіето е тѣжко и не трѣбва да остане ненаказано.

П. Зографски: Мене ми се струва, че трѣбва да бѣде послѣдователни въ гласуваніето. При гласуване на чл. 45 се искаха нѣкои думи относително строгостта на наказанието, защото подъ него ще подпаднатъ най-много бѣднитѣ хора. Тукъ въ този членъ тоже има вмжкнати нѣколко думи, които по нѣкои съображения не би трѣбвало да сжществуватъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ г-нъ М-ра, даже да се увеличи до 150 лева глобата, но като се исхвърлятъ само тия думи: «ония, които си служатъ съ старитѣ мѣрки и тѣглилки», защото инакъ най-напрѣдъ ще бѣдѣтъ глобени селянкитѣ, които не могатъ да иматъ новитѣ мѣрки на първо врѣме, особено ако търговията имъ се състои отъ 5 оки ябълки. Така щото азъ мисля тази глоба да се отнася само до голѣмитѣ търговци. А за по-голѣма ясность азъ мисля, че може слѣдъ този членъ да се тури една алинея, че «селянкитѣ, които продаватъ ябълки, круши и пр. се глобятъ отъ 1 до 20 лева».

И. Кировъ: Г-да прѣдставители! Нѣма да говоря, че дѣйствително при приспособлението на този членъ се срѣщатъ мжчнотии, но ще кажа, че тѣй както е този членъ, ако остане не е лошо. Нека и на този членъ погледнемъ тѣй, както и на 45-й. И алинея не трѣбва да му се туря, но трѣбва да се измѣни тѣй, както ще го прочита (чете): «ония, които си служатъ съ стари мѣрки и тѣглилки, подлѣжатъ на глоба отъ 1 до 40 лева. А фабрикантитѣ, които не турятъ на мѣрките и тѣглилките своята фирма и не показватъ съдържанието имъ, или ако не сж дали знака имъ на надлѣжния чиновникъ, глобятъ се отъ 40 до 80 лева».

Тѣй да се редактира този членъ.

Колкото до горний членъ, по който г-нъ Грековъ говори, тамъ си нѣмаше мѣстото да се казва, че имало хора, които продаватъ съ камъне. Тамъ се говорѣше за лицата, които употребяватъ новитѣ мѣрки непрѣгледани, а не старитѣ. А тукъ се говори за старитѣ мѣрки и за туй тукъ трѣбва да се направи разлика между фабрикантитѣ и лицата, които продаватъ съ стари мѣрки.

П. Цонковски: Азъ не знамъ, г-да прѣдставители, г-нъ Шивачевъ, когато става да говори и той не знае, какво говори. (Смѣхъ. Тропаніе). Когато той не знае да си купи една кокошка . . . (Смѣхъ). (Прѣдсѣд.: Лични нападения съгласно чл. 10 отъ правилника не се допускатъ, г-нъ Цонковски). За това азъ прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ. (Смѣхъ).

М-ръ Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ ще се постарая да съглася ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които държатъ страната на сиромаситѣ и ония, които държатъ страната на богатитѣ. Понеже и единитѣ и другитѣ сж наклонни твърдѣ често да правятъ докачения на закона, азъ бихъ приелъ, да остане този членъ, 46-й, тѣй както е, съ това само измѣнение въ размѣра на глобата: вмѣсто отъ 40 до 80, може да се тури отъ 5 до 100 лева. (Гласове: Приема се).

Докл. Вълнаровъ: Съгласявамъ се съ предложението на г-на Министра.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по този членъ? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ, да се говори, да си вдигне ржката. (Меншество). Нѣма да се говори.

Ще се гласува чл. 46 тѣй, както се измѣни отъ г-нъ М-ра. Който не го приема, да си вдигне ржката. (Меншество). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 47. Ония, които при всичко, че мѣрките имъ сѫ вѣрни, мѣрятъ неточно, а сѫщо и ония, които прѣстѣпять чл. чл. 15, 16, 19, 20, 22, 23, 24 и 28, се глобяватъ съ 5 до 40 л.»

Д. Задгорски: За размѣра нѣма какво да говоря, колкото се отнася до продавачитѣ и ония търговци, които иматъ произволна цѣна. Обаче колкото до размѣра на глобата до продавачитѣ на продоволственитѣ стоки, а именно ония, на които се опрѣдѣля цѣната, не можъ да се съглася, ето защо: именно фурнаджитѣ и касанитѣ, тѣ винаги прибѣгватъ къмъ тия мискини срдѣства да продаватъ неточно хлѣба и мѣсото, и прѣдставятъ си, г-да прѣдставители, че единъ хлѣбаръ, който днесъ е извадилъ двѣ хиляди оки хлѣбъ по 20 драма ексикъ, той е економисалъ 100 оки хлѣбъ, за който взема 40 и повече лева и той ще се глоби само 5 лева. Може ли това да бѣде, когато знаемъ че по днесъ сѫществующитѣ закони подобни злоупотрѣбления се наказватъ по 80 л. глоба? За това азъ прѣдлагамъ слѣдующата забѣлжка по този членъ: (Чете):

„Забѣлжка: Хлѣбаритѣ и касанитѣ при неточна продажба се глобяватъ отъ 25—150 л., като сѫщевременно на първитѣ се конфискува хлѣба и се раздава на бѣднитѣ хора“.

Азъ вѣрвамъ че всички ще се съгласятъ съ това, защото това не е друга нѣкоя стока, която служи за луксусъ, а е нѣщо, което е необходимо за живота и при такава необходима работа не трѣбва да се допуска злоупотреба.

П. Зографски: Азъ само едно нѣщо ще желая: г-нъ М-ръ ако е възможно да обясни тука въ тая категория влиза и чл. 17. Кой ще се глобява споредъ чл. 17? Да-ли учителитѣ, да-ли М-ра на Просвѣщеніето, или кой? Тоя членъ се касае до увещанието на тия мѣрки да се учатъ въ училищата.

Докл. П. Вълнаровъ: Г-нъ прѣдговорившия, като прочете доклада внимателно, ще намѣри отговора, който иска, и пѣкъ тука чл. 17 не фигурира, той е унищоженъ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува членъ 47. Който го не приема, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Съгласенъ ли е г-нъ докладчика съ забѣлжката, която се прѣдлага къмъ тоя членъ?

Докл. П. Вълнаровъ: Азъ само за себе си не можъ нищо да кажа.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Задгорски, понеже г-нъ докладчика не може да се съгласи съ вашата забѣлжка, вий можете да направите предложението въ дуго заседание.

Д. Грековъ: Бѣлжката, която се прави отъ г-нъ Задгорски, мисля, не може да бѣде приета, защото хлѣбаритѣ и касанитѣ, които продаватъ мѣсото, когато извършватъ прѣстѣпленіето, тѣ не сѫ по-големъ прѣстѣпници, отколкото всѣкой търговецъ; защо за тѣхъ да се прави една специална статия, една особена статия? Нѣма съмнѣние, че тоя, който продава хлѣба и мѣсото може да тѣгли

на день повече оки отъ тоя, който продава злато напримѣръ, или друго таква нѣщо. Но има пѣкъ други хора, които повече отъ хлѣбаритѣ и мѣсаритѣ крадѣтъ, ако и да тѣглатъ по-малко оки на день. Има хора напримѣръ, които продаватъ солъ или сѣно и тѣ тѣглатъ повече оки отъ хлѣбаритѣ и мѣсаритѣ и много други още могатъ да се намѣратъ, които, сравнително съ хлѣбаритѣ и мѣсаритѣ, тѣглатъ много по-вече на день. Тогазъ което се каза за хлѣбаритѣ и мѣсаритѣ специално, можемъ да му намѣримъ приложение и на тѣзи, които продаватъ солъ, сѣно, ечимикъ, брашно, жито и тѣй нататакъ. Тогава ако се притури забѣлжката, която се прѣдлага, тя трѣбва да има много по-широко съдържание, а споредъ мене тя никога не трѣбва да сѫществува. За това и тия, които злоупотрѣбляватъ съ мѣсото, както и тия, които злоупотрѣбляватъ съ що да е друго, всѣ заслужаватъ наказание; и тука има единъ минимумъ и единъ максимумъ, между които сѣдята може да се движи, за да може справедливо да прилага тоя законъ. Разбирамъ, ако се направѣше прѣдложение, щото да не може само глоба да се налага и затворъ. Да се спомѣне тука, че статитѣ отъ Устава за наказанията, които налага Мировий Сѣдия оставатъ въ сила и за напредъ, и азъ вѣрвамъ че тоя законъ нито унищожава нито заличава тия статии; тѣй щото освѣнъ съ тая глоба, може да се наказватъ и съ затворъ. И тогава се постига цѣльта, която г-нъ Задгорски иска да постигне. Но така приета забѣлжката, както той прѣдлагаше, не може да се постигне цѣльта. Но не може да прѣстѣпваме хлѣбаритѣ и касанитѣ защото можели да продаватъ ексикъ, когато и другитѣ търговци сѫщо може да продаватъ ексикъ; и тия правятъ сѫщото прѣстѣпленіе и тия трѣбва да прѣтърпятъ сѫщото наказание.

Ст. Задгорски: Г-да прѣдставители! Изслушахте г-на Грекова да ни казва, като юристъ, че прѣстѣпленіята, били малки, били голѣми, трѣбвало еднакво да се глобятъ. При всичко че не съмъ юристъ, ще кажа, че на прѣстѣпленіето се гледа цѣльта и отъ тамъ произтича наказанието. Казва г-нъ Грековъ, че търговцитѣ, които продавали солъ, трѣбвало повече да се наказватъ, отколкото хлѣбаритѣ. А пѣкъ азъ казвамъ, че единъ търговецъ, който продава солъ, ще излѣже на 1.000-та 1 ока, а единъ хлѣбаръ ще искара въ день 2.000 оки хлѣбъ, отъ които 200 оки ще спечели. Кой по-вече краде? Ето защо азъ казвамъ, че трѣбва да се направи изключение за хлѣбаритѣ и касанитѣ още и на това основание, че тия продаватъ нѣща, необходими за живота на човѣка.

М-ръ Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че члена може да се приеме подъ слѣдующата редакция. (Чете):

«Ония, които, при всичко че мѣрките имъ сѫ вѣрни, мѣрятъ неточно, се наказватъ съгласно чл. 31 отъ Устава за наказанията, които Мировитѣ Сѣдии налагатъ, а ония, които прѣстѣпять чл. чл. 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23 и 27, се глобяватъ съ 5—40 л.»

Прѣдсѣд.: Съгласява ли се г-нъ докладчика съ предложението на г-на Министра?

Докл. П. Вълнаровъ: Съгласявамъ се.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание още да се говори? (Гласове: Не желаетъ).

Който желаетъ да се говори още, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Нѣма да се говори.

Ще се гласува чл. 47, както се прочете отъ г-на М-ра на Финанситѣ. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 48. При повторение на прѣстѣплението шрафа се удвоява».

Комиссията приема тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Който не приема чл. 48, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 49. Ако осѣдени нѣма да заплати прѣбеждената глоба, той се затваря въ полицейския затворъ, като се прѣсѣмѣта за всѣки 3 лева единъ день».

П. Славковъ: Забѣлѣжката на мѣсто три лева всѣки день прѣдлагамъ да бѣде $2\frac{1}{2}$. (Гласове: Ха, ха!).

Това прѣдлагамъ на туй основание, щото, ако би да се осѣди единъ съ 5 л. шрафъ, той за три лева ще стои първи день, а за втори му оставатъ два лева, за които да се държи цѣль день е несправедливо. За това да бѣде по $2\frac{1}{2}$ лева въ день.

Д. Грековъ: Г-да прѣдставители! Като прочетохъ съдържанието на тоя членъ, азъ се рѣшихъ да подигна единъ важенъ въпросъ. Знаете, че въ насъ тѣзи система е била приета, и въ другитѣ държави съществува тя, комуто се наложи глоба, ако не може да бѣде въ състояние да я заплати, да му се замѣства глобата съ затворъ и да се смѣта за единъ день три лева. Това нѣщо, това начало е прието у насъ, прилагано е и други пѣтъ и въ другитѣ закони съществува. Нека ми бѣде позволено обаче да кажа, че тѣзи мѣрка е отъ най-несправедливитѣ, — мѣрка, унижаваща човѣческото достоинство. Единъ човѣкъ, комуто намѣрятъ за добръ да наложатъ наказание за нѣкаква маловажна прѣстѣпка, което законодателя не е счелъ даже да наказва съ лишение отъ свобода, че тоя човѣкъ ималъ злоуполучието да нѣма 6 лева да плати глоба, да сѣди затворенъ два дена, може ли то да бѣде справедливо? Който се занимава малко много съ теорията на наказанията, знае, че глобата е най-несправедливо наказание; че то е наказание най-неравномѣрно: богатитѣ хора се наказватъ съ него, а сиромаситѣ съ затворъ. Нѣма съмнѣние, г-да прѣдставители, че ако на единъ прѣстѣпникъ му наложите глоба хиляда лева и ако тозъ човѣкъ има едно състояние отъ 30—40 хиляди лева доходъ годишенъ, за него хиляда лева е нищо, а това наказание на човѣкъ съ 2000 лева доходъ е загуба и за него и за семейството, това е по-тѣжко отъ колкото на оня. То става въобще едно наказание несправедливо, че неравномѣрно пада върху хората; но е още по-несправедливо, когато за единъ човѣкъ, който не може да плати глобата се замѣня съ затворъ, макаръ наказанието да не заслужава това, защото, ако е лѣка прѣстѣпката, закона не може да лиши човѣка отъ свобода. А защо ще го лишатъ отъ свобода тогава, когато той е сиромасъ? Единъ бакалинъ днесъ е въ състояние, продава съ недамгосани мѣрци и му се налага 25 лева глоба. Той обаче, като е продавалъ съ такива мѣрци, могълъ е много да се ползува, та за него не е нищо да плати тѣзи глоба, отколкото единъ сиромасъ, уловенъ въ такова прѣстѣпление, като нѣмалъ да плати глобата, земалъ си отъ по-богатия, който има и новитѣ мѣрки купва и не имъ удари дамга, налага му се глоба 20 лева. Но богатия ще я плати и си върши пакъ работата, а сиромасъ не може да я плати, турятъ го въ затворъ и си губи днитѣ. Справедливо ли е това? Азъ до сега не съмъ могълъ да разбера, коя е цѣльта и намѣрението на законодателя, като замѣнява глобата съ затворъ на тия, които нѣматъ

да я платятъ? Въобще простѣпката законодательтъ е намѣрилъ, че е такава, щото не заслужава да се лишава за нея човѣкъ отъ свобода, защото, ако бѣше иначе, щѣше да каже прямо, че за такава простѣпка се наказва съ затворъ. Намѣрено е обаче ти да се наказва съ глоба и за това да се прѣвърща наказанието въ затворъ, подъ прѣдлогъ, че глобения като сиромасъ, нѣмалъ да плати глобата, то е несправедливо и чудно. Най-послѣ, заедно съ това, като се измѣнява наказанието, може би да се наложи наказание на хора, които никога прѣстѣпки не сѣ правили. Напримѣръ човѣкъ се налага съ глоба 100 л.; ако нѣма да я плати, той трѣбва да стои 33 дена въ затворъ! Ами остава работата му назадъ. Той нѣма ли да бѣде лишенъ отъ това въ семейството си, отъ което искарва дневния си хлѣбъ? Какъ е било, коя е била причната да се приеме такъво промѣнение на наказанието отъ глоба въ затворъ на хората, които не сѣ въ състояние да платятъ глобата — защо е това станало, азъ очаквамъ да ми се отговори. Мислите ли, че като единъ човѣкъ нѣма да плати глобата, а не се затвори, че той ще продължава прѣстѣпленията? Но има и други срѣдства: може да се прѣдвиди, че такъвъ ще бѣде наказанъ съ затворъ. На наказанието каква му е цѣльта? — Да исправи човѣка. Налага се на човѣка най-лѣкото наказание, именно глоба. Вижда се, че туй срѣдство не го поправя, наложете му по-голѣмо наказание. Сиромасъ може да продължи простѣпкитѣ си, ако се продължи глобата. Тѣй сѣщо и богатия ще каже: какво ми държатъ 100 л., пакъ ще правя. За това, въ една и другия случай, рецидивата т. е. повторението на простѣпката да се наказва съ затворъ, а глобата нито въ единъ случай да се не замѣнява на сиромасъ съ затворъ. Това наказание е много тѣжко. Кой е тозъ, който ще влѣзе въ затворътъ да му дадатъ три лева? Най-сиромасъ нѣма да направи това. Слѣдователно, на какво основание ние, законодателството, тукъ туряме, че който нѣма да плати глобата, ще влѣзе въ затворъ, като му се считатъ по три лева въ день? Това е най-голѣмата несправедливостъ. Въ това ще се убѣди всѣкой, който погледне на въпроса ясно и свободно.

М-ръ Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ М-ръ на Правосѣдието внесе тукъ наказателенъ законъ. Послѣ това у насъ съществува цѣла система да се замѣнява глобата съ затворъ. Това е въ всичкитѣ закони, тѣзъ наказания се прилагатъ отъ Маровитѣ Сѣдии, отъ Окр. сѣдилища и пр. Сѣдилищата правятъ това замѣнение. Когато му дойде врѣмето да се разгледа наказателенъ законъ г-нъ Грековъ може да говори часъ, два и три и както се приеме въ общия законъ, тѣй ще се прилага и въ частнитѣ. Обаче тукъ нѣма нужда отъ много краснорѣчие, когато подобно нѣщо врѣдъ съществува. Ако човѣкъ би билъ безъ кѣща, а пари има въ джоба, осѣждатъ го на 6 франка, казва: нѣмамъ, ще ли търсатъ по джобовѣтъ му да му зематъ паритѣ? Но щомъ му покажешъ затвора, ще ги даде. Но билъ богатъ или сиромасъ, всѣ е то. На всички равно трѣбва да гледа закона. И сиромасъ и богатия трѣбва да се наказватъ. Наказанието, който не иска да плати, трѣбва да почувствува еднакво салата му, билъ той богатъ или сиромасъ. Човѣкъ, който го турятъ три дена въ затворъ, разбира се наказва се. Ако го не турятъ въ затворъ, той не усѣща наказание. Слѣдователно, закона да се прилага на едни, а на други не, не може. На пхтната повинность, който не работи плаща по два франка, а който работи, работи четири дена; значи и тамъ се замѣнява повинността. Значи наказанието трѣбва да си остане. Ако

Народното Събрание измѣни системата, то е другъ въпросъ. И ако говоримъ за недостатѣтъ въ нѣкои наши распорѣждания, то е друго. Но азъ ще кажа пакъ друго нѣщо. Защо въ Врѣменнитѣ Сѣдебни Правила съществува туй: когато дадешъ на човѣка 200 л. и ги не плати да се затвори. Тѣжъ работа, на мнѣние съмъ, съгласно съ г-на М-ра на Финанситѣ, да се каже: «Ако осѣденъ нѣма да заплати присѣдената глоба, той се затвара на полицейски затворъ, съгласно членъ 6 ѝ отъ устава за наказаніята, които Мировитѣ Сѣдии налагатъ».

Туй е общо начало и то да послужи до когато съществуватъ въ насъ закони, които се прилагатъ сега у насъ на българскитѣ граждани. И понеже този законъ нѣма да нареди системата на наказаніята на прѣстѣпниците, не трѣба той да се зема отъ обща форма.

Ф. Симидовъ: Отказвамъ се.

Доклад. II. Вълнаровъ: Слѣдъ това, г-да прѣдставители, което каза г-нъ М-ръ Прѣзидентъ, нѣма какво повече да се обяснява. Да се приеме редакцията тѣй, както каза г. М-ръ Прѣсѣдатель, че това което говори г-нъ Грековъ не си има мѣстото, защото ний сме приели вече да се прилага члена. За това редакцията, както се съгласява и г-нъ М-ръ на Финанситѣ, да стане тѣй: «Ако осѣденъ нѣма да заплати присѣдената глоба, то се наказва съгласно чл. 6 отъ Устава за наказаніята, които мировитѣ сѣдии могатъ да налагатъ».

II. Славковъ: Гуманността, г-да прѣдставители, трѣба да заема първо мѣсто и отъ точка зрѣние на г-на Грекова, безъ съмнѣние излиза, когато говореше по въпросния членъ, че тѣй трѣба да стане. Но азъ не зная да ли не трѣба, прѣди да се помисли за тая гуманность, да не трѣба хората да се дисциплиниратъ. Дисциплинирайте подданницитѣ на една страна, да не правятъ никакви прѣстѣпления и тогава да се помисли за гуманността. Г-нъ Грековъ, като юристъ, дѣйствително има право, но има различни юристи, едни казватъ извѣстно наказаніе принадлежи къмъ тѣзъ и тѣзъ прѣстѣпления, други казватъ иначе. Едни поддържатъ смъртното наказание, други ратуватъ противъ него. Погледнало на занимающия ни въпросъ отъ точка зрѣние на г-на Грекова право е, но да се защитава она, която посѣга да прави злоупотрѣбления и отъ тамъ да се каже идея гуманна, не е добръ. Сиромасъ билъ, ималъ дѣца, жена, — да не прави, за да се не наказва. Ако се гледа отъ точка зрѣние на тая теория, която г-нъ Грековъ поддържа, тогава г. М-ръ Прѣсѣдатель много добръ каза, че човѣкъ, който има да дава 50 гроша, отивашъ казващъ му дай ги, нѣмамъ казва ти, и да му кажешъ: влѣзъ въ затворъ. Защо се не направи такъвъ законъ, щото на мѣсто 50 да плати 100, да не влиза въ затворъ? Хората, които нѣматъ не трѣба да заематъ, ако нѣматъ да платятъ, така и тѣзъ, които крадѣтъ трѣба да знаятъ, че има наказания. (Китанчевъ: Не се чува). Сиромаситѣ ако много плачатъ, г. Китанчевъ, расправи имъ. Има дѣйствително хора, които плачатъ за сиромаситѣ, но когато ги потърсишъ, нѣма ги намѣришъ; и слизатъ толкова виско, та не можешъ ги позна. За това члена е на мѣстото си, не трѣба снисхождение и злоупотрѣбленията ние тукъ не можемъ да узаконяваме.

Г. Пеневъ: Отказвамъ се. (Гласове: Исчерпанъ е въпросъ).

Н. Веневъ: Въпросътъ, подигнатъ отъ г-нъ Грекова, е въпросъ, който не трѣба да се разисква при тоя законъ. Съзнавамъ

азъ, че г-нъ Грековъ знае добръ теорията на наказаніята и когато дойде мѣстото му, може да бѣде полѣзенъ да ни разясни да ли трѣба глобата да се замѣнява съ затворъ или не. Днесъ въ тоя законъ обаче не може и дума да стане за това. За да се исхвърли глобата отъ наказаніята и да се замѣни съ затворъ, то е че е приета система на наказаніята. Общъ законъ имаме ний въ който се прѣдвижда, че глобата може да се замѣнява съ затворъ. Има и сега новъ законъ въ Нар. Събрание прѣдставенъ, който е въ комисията, законъ за наказаніята, въ него има 18 чл., дѣто между другото е прѣвидено и наказаніето глоба. Ст. 29 е прѣвидела, че глобата може да се замѣни съ затворъ въ размѣръ 5 л. на день. Г-нъ Грековъ толкова много запознатъ съ теорията на наказаніята, съ системата на наказаніята, когато доде въпроса да се говори за смъртното наказание въ наказателния законъ, за глобата и пр., може да се направи това което той иска. Нѣма съмнѣние, че той е най-вѣщъ тука по тоя въпросъ, тѣй щото, ще може да развие теорията да ни убѣди въ едното или другото, да ли трѣба само глоба да се зема или да се замѣнява съ затворъ. Но сега, да се говори за туй при закона за мѣрките и тѣглилитѣ, не си има мѣстото, защото подобното наказание е прѣвидено въ всичкитѣ закони у насъ и не може тукъ да противорѣчимъ. Ето защо мисля, че члена трѣба да се приеме както е. Ако дойде день да исхвърлимъ глобата отъ наказаніята, тогава всички распорѣждания, направени по глобата и по замѣняваніето ѝ въ затворъ, ще се отмѣнатъ било въ полицейскитѣ правила, било въ уставитѣ на мировитѣ сѣдилища. А сега, трѣба да приемемъ това, което съществува.

Ако можѣ, г-да прѣдставители, съгласно 14-й чл. отъ Правилника, да прѣдложи да се прѣкратятъ дебатитѣ, като мисля, че въпросътъ е исчерпанъ. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ).

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по тоя въпросъ, тѣй като г-нъ Беневъ прѣдлага да се прѣкратятъ дебатитѣ? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ, да си вдигне ржката. (Меншество). Малцина вдигатъ, нѣма да се говори. Ще се гласува чл. 49 така, както се прочете отъ г-на докладчика, съ направенитѣ отъ г-на М-ра Прѣсѣдателя измѣнения и допълнения. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 50. Освѣнъ горното наказание, мѣрките и тѣглилитѣ, които не сѣ вѣрни, или които не сѣ прѣобърнати въ нови (стари), ще се конфискуватъ отъ надлѣжнитѣ власти».

Комисията е приела тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ако не иска никой да говори, ще се гласува. Който не приема чл. 50, както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 51. Ония мѣрки и тѣглилки, на които единственний недостатѣкъ е, че нѣматъ марката на фабрикантена (чл. 28), ще се конфискуватъ, до гдѣто притежательтъ имъ издържи присѣденото въ чл. 46 наказание; слѣдъ това се дамгосватъ и прѣдаватъ на притежателя, като прѣдварително тоя послѣдний заплати надлѣжното право».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 51, както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). (Приема се).

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 52 Сжцо и ссждоветѣ, съ които се мѣрятъ течности и храни, ако не носятъ означение вмѣстителността имъ, а равно и по малкитѣ ссждове по крѣжмитѣ, ако нѣматъ означена чѣртата, съгласно съ чл. 27, се конфискуватъ, до гдѣто притежателятъ имъ издържи наказанието споредъ прѣдидущий членъ и послѣ ще му се върнатъ обратно, като се турятъ изискуемитѣ отъ тоя законъ знакове (чл. 39)».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 52, както се прочете. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). (Приема се).

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 53. Ссждоветѣ съ които се мѣри, ако е означена мѣрата неправилно, се смятатъ като лъжливи и притежателятъ имъ се наказва по размѣра, прѣдвиденъ въ чл. 46».

Коммисията е приела тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 53, както се прочете. . . . Г-нъ Д-ръ Цачевъ има думата.

Д-ръ М. Цачевъ: Тукъ не можихъ да дочуя, чл. 54 който става 53, сега ли се гласува?

Прѣдсѣд.: Да, сега.

Д-ръ М. Цачевъ: Тогава азъ моля г-на докладчика, да има добрината да разясни тоя членъ, че споредъ мене — ако и да се казва че е много ясенъ — не е ясенъ. Неясенъ е, казвамъ, г-да прѣдставители, защото, когато гласувахме тоя законъ, ний приехми чл. 27-й, който гласи:

«Всѣка мѣрка, мѣрилка, тѣгло и тѣглилка, прѣди да се изнася за продажъ, или прѣди да се пустане въ употребление, трѣбва да се прѣдстави на надлѣжната власть, за да я провѣри и да ѝ удари нужния знакъ (дамга), въ удостовѣрение, че е прѣгледана и че отговаря на задълженията на тоя законъ».

Сега тукъ се казва:

«Ссждоветѣ, съ които се мѣри, ако е означена мѣрата неправилно, се смятатъ като лъжливи и притежателятъ имъ се наказва по размѣра, прѣдвиденъ въ чл. 46».

Г-да прѣдставители! Всѣки чловѣкъ въ свѣта има по едно художество, и това е естествено, че единъ чловѣкъ не може да има 10 или 11 художества, че единъ върши едно, което другъ не може, и единъ чловѣкъ не може да прави повече нѣща. Единъ прави тенекеджилжкъ, други друго.

Прѣдставете си сега, че азъ съмъ бакалинъ, купя мѣрки, отивамъ прѣдъ надлѣжния чиновникъ, прѣдставямъ му ги, и му казвамъ: Вие имате отъ М-вото на Финанситѣ мѣрки и тѣглилки, моля сравнете ги, подпечатайте ги, и, ако сж вѣрни, дамгосайте ги, ако ли не сж вѣрни, нѣма да ги дамгоса. Сега тукъ пъкъ какво се прѣдстави? Прѣдстави се слѣдующий случай. Азъ, който искамъ да злоупотрѣбя съ мѣркитѣ, купувамъ едни, отивамъ при надлѣжната власть, подпечатвамъ ги, употребявамъ ги една година прѣзъ което врѣме тѣ иматъ първобитното си състояние, а послѣ ставатъ ексикъ. Тогава защо съмъ виноватъ, когато азъ съмъ отишелъ съ врѣме при надлѣжния чиновникъ, далъ съмъ му ги, да ги провѣри, да ли сж вѣрни или не, и като ги намѣрилъ, че сж вѣрни по съвмѣстимостъ и тяжесть отговарятъ на правителствениитѣ, ги дамгосалъ?

Затова, азъ прѣдлагамъ да стане едно допълнение къмъ тоя членъ, а имѣнно слѣдующето: «Ако би ссждъ, който за провѣриванieto му отъ финансовата надлѣжна власть е дамгосанъ, безъ да ся е сравнявала добрѣ, да ли мѣрката или тѣглилката е права,

да се наказва она чиновникъ, който е натоваренъ, който е отговоренъ за това». Глобата да се отнася къмъ онова надлѣжно лице, което е било натоварено съ провѣриванieto на тия мѣрки и тѣглилки, дали сж дамгосани или не.

Докл. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! При гласуванieto на чл. 31-й стана дума, и азъ спомѣняхъ, че слѣдъ тоя членъ слѣдва и чл. 53. Тоя членъ се касае само за ссждове при продажение голѣми количества въ течностъ, и за това чиновника на всички мѣрки и тѣглилки удара дамга. А пъкъ дѣто е казано, че удря знакъ за съдържанието на ссждинитѣ, то е само, когато неправилно удари знакъ, за криво съдържание на ссждинитѣ.

Щомъ е това така, мисля нѣма защо чиновника да се излага подъ отговорностъ.

Зах. Градинаровъ: Г-да Прѣдставители! По въпросътъ, повдигнатъ отъ г-на Д-ра Цачева за мѣркитѣ и тѣглилките, казвамъ той, че тѣ веднѣжъ провѣрени отъ надлѣжния чиновникъ, не е вече злоупотрѣбление отъ него, ако се укаже послѣ, че тѣ сж неточни, неправилни, и че затова трѣбва да се прислѣдва тоя чиновникъ. Така азъ разбрахъ.

Върху тоя обаче въпросъ, г-нъ докладчика много добрѣ му отговори, и вижда се, че когато сж се гласували чл. чл. 31, 32 и 34, г-нъ Д-ръ Цачевъ не е билъ тукъ при приеманieto имъ, и при всичката имъ ясностъ, трѣбвало и сега отъ-послѣ пакъ да се говори, затова че той не билъ тукъ. Азъ не зная да ли такова нѣщо може да стане. Защото, ако се прочетѣтъ тия прѣдпослѣднитѣ членове, които по горѣ приведохъ, чл. чл. 33 и 34, г-нъ Д-ръ Цачевъ щѣше да види, че, ако стопанинътъ оспорва за своитѣ мѣрки и тѣглилки че не сж правилни, има право на второ провѣривание, да поиска второ прѣглеждане. Тѣй щото въпросътъ е съвършено ясенъ. На това основание, прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ на основание 14-й членъ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи нѣма повече да се говори. Ще се гласува чл. 53-й. Който го не приема, както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 54. Прѣстѣпленията по тоя законъ въ градоветѣ се ссждятъ при Мировитѣ Ссжди, на общо основание, а по селата — отъ общинскитѣ ссждилища (вижъ закона за общинскитѣ ссждилища отъ 1-й Декемврий 1887 г., утвърденъ на 18 сжщий мѣсець)».

Коммисията е приела тоя членъ така, както си е въ законопроекта.

Дамянъ Цековъ: Г-да Прѣдставители! По чл. 55-й отъ законопроекта, който е 54, както е приетъ отъ коммисията, прѣстѣпленията се ссждятъ, въ градоветѣ, отъ Мировитѣ Ссжди, и въ селата, отъ Общинскитѣ Ссждилища, споредъ приетия миналата год. законъ. Но понеже въ настоящия законъ прието е наказание повече отъ 50 лева, то какъ ще може да се прилага законътъ за Общинскитѣ Ссждилища отъ 1887 год. въ селскитѣ ссждилища, да налагатъ наказание по-вече отъ 50 лева?

Да се обясни тоя въпросъ въ смисълъ, че, ако-би глобата да надминава по-вече отъ 50 лева, спорътъ да отива на надлѣжния Мировий Ссдия за разрѣшение.

Зах. Градинаровъ: Азъ мисля, че прѣстѣпленията по тоя законъ, ако нѣкои сж такива, които не могатъ да се ссждятъ прѣдъ

общинските сѣдилища, ще се сѣдятъ прѣдъ Мировитѣ Сѣдии. Така щото, прѣтѣжленията, които подпадатъ подъ компетентността на общинските сѣдилища, тамъ ще се сѣдятъ, а които подпадатъ на мировитѣ сѣдилища, тѣ ще ги гледатъ. Сега, азъ не зная г-нъ Дамянъ Цековъ какъ разбира, но ми се чини, че тукъ не се изисква твърдѣ голѣма философия. Можемъ ли да наложимъ на едно некомпетентно сѣдилище да налага наказание, несъвпадающе въ кръгътъ на неговитѣ дѣйствия?

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 54, както се прочете. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се. Докл. П. Вълнаровъ: (Чете):

«Чл. 55. Съ изпълнение на настоящия законъ се натоварва Министра на Финанситѣ»

Комиссията е приела тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 55, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Кога желае Нар. Събрание да стане послѣдното четение на тоя законъ? (Гласове: Въ идущото засѣдание). Който не приема да стане послѣдното му четение въ идущото засѣдание, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Прима се.

Г-да прѣдставители! Помнете, че бѣ възложено на бюрото да поздрави Н. Ц. В. Климентина, Августейшата Майка на Господаря съ тезоименний ѱ день. Бюрото се удостои съ слѣдующия отговоръ: (Става правъ и чете):

София.

«До Г-на Прѣдсѣдателя на Народното Събрание, Тончевъ.

Благоволете да изявите благодаренията ми на прѣдставителитѣ на българскій народъ. Като имамъ въ сърцето си една майчина любовъ за подданицитѣ прѣдани на Моя милъ Сянь, тѣхнитѣ благопожелания ми сѣ драгоцѣнни. Благодаря Ви тѣй сѣщо за Вашитѣ поздравления.

Клементина».

(Шумни ржкоплѣскания).

Слѣдующий въпросъ отъ дневная редъ е отговора на г-на М-ра на Правосѣдието по запитванието. (Гласове: 5 минути отиди).

Давамъ 5 минути отиди.

(Слѣдъ отиди).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се продължава.

Втория въпросъ отъ дневния редъ е отговора на г-на М-ра на Вжтр. Дѣла по запитванията на г-да Гарвановъ, Градинаровъ, Станевъ, Геновъ и Миневъ.

Най-напрѣдъ иде запитванието на г-на Гарванова. Ще помоля г-на Гарванова, да развие запитванието си.

П. Гарвановъ: (Отъ трибуната. Чете):

„ЗАПИТВАНІЕ

къмъ г-на М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

На 3-й Октомврий т. година българскитѣ граждани Ганью Христовъ и Хр. Олчевъ били хванати на Соф. Желѣзно-пѣтна станция отъ пристава на II-й Соф. полиц. участъкъ, съ помощта на единъ помощникъ-пристава и трима стражари, и биле откарани и арестовани на отдѣлно въ II-й участъкъ.

На 6-й Октомврий слѣдъ полунощъ, пристава Бенчевъ, придруженъ съ единъ помощникъ и четирима жандарми, завожда арестованитѣ въ едно подземно мѣсто на участка и съ камшикъ, шашка и револверъ почнува да ги истезава по единъ най-немилоствивъ и безобразенъ начинъ, за да кажали биле, кои сѣ членовѣтъ на въображаеми отъ полицейскитѣ власти Таенъ Комитетъ, за съществуването на когото арестованитѣ чули сега за пръвъ пѣтъ отъ самата полиция.

Извѣстнитѣ невинни и скромни български граждани, Христовъ и Олчевъ, заявили, че тѣ нищо не знаятъ и нищо не сѣ чували за съществуването на нѣкакъвъ си Таенъ Комитетъ. За да ги принудатъ обаче да кажатъ, че знаятъ нѣщо за тоя комитетъ, арестованитѣ биле бити и малтретирани по единъ най-варварски начинъ.

На Олчева главата е пукната на двѣ мѣста съ чизъмъ, ухото му е расцѣпено, носътъ разбитъ, окото и вѣждитѣ му надуты и напѣлзени съ кръвъ, ржката му прѣбита и цѣлото му тѣло надуты и посинѣло отъ бой. Слѣдъ това тѣ сѣ биле държани цѣлъ день безъ храна и вързани у диреци, а сега се намиратъ въ IV-й полицейски участъкъ, въ една изба, изложени на мѣки и тѣглила и безъ никаква надѣжда, че ще излѣзатъ живи и здрави. Вината на Г. Христова е била, че той се виждалъ прѣдварително съ Д. Ризова въ III-й участъкъ и въ присѣтветието на самия приставъ, а на Олчева, че той е писалъ въ в. «Народни Права» двѣ писма противъ г-на Д. Петкова; защото никакъвъ таенъ комитетъ не имъ е билъ извѣстенъ, и ако такъвъ съществуваше, и тѣмъ бѣ извѣстенъ, то двамата обвиняеми щѣха да бѣдѣтъ до сега не само арестовани и истезавани, но даже и обѣсени.

Като вземамъ прѣдъ видъ горното недостойно, за едно даже варварско правителство, поведение на нашитѣ административно-полицейски власти (Голѣмъ шумъ. Гласове: Лажешъ. Това не е истина. Какво варварство! Векиловъ: Отъ тебѣ по-варваринъ има ли бе багабонтъ?) Моля не ме прѣсичайте.

М-ръ Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Бѣдете толкова добри, да испиете до края горчивата чаша, която ни поднася г-нъ Гарвановъ. Негова милость не говори това нѣщо, а то е прѣписано отъ «Народни Права». Мене ме псува не Гарвановъ, а редакторитѣ на Нар. Права. (Гарвановъ: Не е вѣрно. Гласове: Вѣрно, вѣрно!)

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Прѣди да искате думата, не говорете. На основание чл. 9 отъ Правилника всѣки отъ г-да запитвачитѣ, моля, да не употребява непристойни и неприлични изражения. Само тѣй може да се запази реда и тишината.

Гарвановъ: (Продължава. Чете):

«Като вземамъ прѣдъ видъ горното недостойно за едно даже варварско правителство поведение на нашитѣ административно-полицейски власти въ самата Столица на конституционното Българско Княжество; като вземамъ прѣдъ видъ това безчеловѣческо и безкрайно безираствено и беззаконно отнасяние на властѣта къмъ българскитѣ граждани, на които по тоя начинъ се отнематъ гарантиранитѣ отъ основния ни законъ права за личната неприкосновенност и се поставятъ отъ властѣта по-долу отъ самитѣ животни, като безправни същества; и най-сѣга, като земамъ прѣдъ видъ, че трѣбва да се даде край веднажъ за винаги на тѣи многобройни и станали вече обикновенно въ Княжеството бияния съ тѣжни орджия, немилостиви истезания, беззаконни арести и мал-

третирания на българските мирни граждани, които беззакония се вършат от властта постоянно, както върдъ въ провинцията, тъй и въ Столицата прѣдъ очитѣ на самия Държавенъ Глава, то съгласно чл. 107 отъ Конституцията отправямъ слѣдующето запитване къмъ г-на М-ра на Вжтр. Дѣла:

1) Защо рѣшенитѣ Г. Христовъ и Хр. Олчевъ сж биле произволно арестувани, зашто сж незаконно държани толкова дълго време въ затвора и зашто се не освобождаватъ и до сега;

2) Защо арестуванитѣ сж биле тъй безбожно и безчеловѣчно бити и истезавани и взелъ ли е вече надлѣжнитѣ мѣрки за примѣрното наказание и даване подъ сждъ полицейскитѣ агенти, които сж извършили тия беззакония върху арестуванитѣ;

3) Мисли ли М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла да позволява и за напѣдъ да се вършатъ отъ властта подобни неправди и беззакония върху българскитѣ граждани, или се обѣщава за напѣдъ да води вжтрѣшното управление на страната съгласно дѣйствующитѣ закони въ страната и

4) Извѣстно ли е за тия беззакония отъ страна на администрацията на Държавния Главенъ Прокуроръ Г-на М-ра на Правосъдието и ставатъ ли тѣ съ негово знание и позволение?

Чирпанскій Народенъ Прѣдставителъ: П. Гарвановъ.

М-ръ Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Въ тая сесия введе се мода отъ оппозицията и нѣкои даже правителствени партизани поддържатъ тая мода, да се прѣписватъ клѣвети и антрефилета отъ вѣстникитѣ, срѣщу Министритѣ или чиновникитѣ отъ тѣхъ да се правятъ запитвания, а съ това да се докачатъ правителственитѣ органи. Ний сме Министри на България, а вий сте нейни прѣдставители. Не зная до колко е достоѣлно единъ прѣдставителъ да напише една клѣвета или антрефиле и послѣ да прѣпише антрефилето отъ вѣстника и да прави запитване на тоя, който сега се намира тукъ, като Български Министръ. Азъ нѣма да чета антрефилето, подъ заглавие «Софийски ужаси», въ 76 брой на в. «Народни Права» защото това, което чете Гарвановъ е сжщо съ нѣкои измѣнения, т. е. съ по голѣми докачения. Докаченията и нападенията оставямъ за смѣтка на Гарванова и азъ нѣма да му ги отвърщамъ.

Господа Прѣдставители!

Това лѣто въ София се появиха нѣкои артисти да пишатъ заплашителни писма. Съ тия писма отъ по-напѣдъ заплашваха и искаха пари отъ различни граждани, а сетнѣ почнаха да заплашватъ и правителството.

Богато върлуваха разбойническитѣ чети въ Бѣловския балканъ и въ Рилската планина, въ това врѣме много тукашни търговци получиха писма, въ които имъ се казваше да турятъ на извѣстни мѣста извѣстни количества пари, отъ гдѣто писачитѣ щѣли да ги зематъ. Тия писма, които бѣха мене прѣдадени, дадохъ на полицията, която слѣдъ дълго старание успѣ да издири прѣстѣпникитѣ. Не е да не знаятъ г-да прѣдставителитѣ, че въ България има и е въ сила наказателния оттомански законъ. Споредъ чл. 191 наказватъ се съ врѣмenni окови тия, които пишатъ анонимни писма да искатъ пари, или да принуждаватъ нѣкого да извърши нѣщо противъ волята си, заплашватъ съ смъртъ или друго прѣстѣпление. Отъ когато съмъ билъ въ България Регентъ и послѣ Министръ, може да съмъ получилъ повече отъ 100—200 такива писма. Късахъ ги, не обръсахъ внимание на тѣхъ. Но подиръ от-

криванieto на тая чета, която искаше пари отъ богатитѣ хора, заинтересовахъ се съ едно писмо, което получихъ на послѣдъкъ, да видя кой го е писалъ. На 18-й Септемврий, г-да прѣдставители, получихъ едно анонимно писмо, или едно писмо отъ единъ таенъ комитетъ, подписано отъ прѣдседателъ и секретаръ съ условни знакове, единъ видъ шифръ. Това писмо носи заглавие «Български Централенъ Таенъ Комитетъ» No. 23, 17-й Септемврий 1888 год. Столица София. Ето и съдържанието му: (Чете):

«Българскій Централенъ Таенъ Комитетъ. No. 23, 17 Септемврий 1888 г. Ст. София.

До Господина Стефана Стамболова.

Българскій Централенъ Таенъ Комитетъ въ засѣданието си отъ 16-й този мѣсець слѣдъ ислушванието рѣчта на Прѣдседателя, който въ най-ясни черти описа произволитѣ, насилията и грабежитѣ, вършени отъ Стамболова върху Българскій народъ и ведението отъ този фаталенъ за България човѣкъ отечеството ни къмъ пропадане политически и икономически, постанови слѣдующето: 1) Да се съобщи на Господина Стефана Стамболова, че най-ясно до свикванието на II-а сесия отъ Народното Собрание, 15-й Октомврий 1888 год. да напустне властта; 2) Ако това не направи, Комитета ще употреби срѣдствата, прѣдвидени въ втората алинея отъ чл. 7-й отъ Устава му, противъ личността на Стамболова; и 3) Исполнението на настоящото постановление се възлага върху членовитѣ отъ тайната полиция.

Прѣдседателъ: —+7—' / × × = +75+7f+7—i / +Г□—□

Секретаръ: ×'f0□×+Гf□|□□□Г+/7/'=7+□|

Подписалъ: Прѣдседателъ нѣколко ероглифи и Секретаръ тъй сжщо. На това писмо азъ г-да турихъ резолюция: г-ну градоначалнику съ прѣдложение да узнае чий е почерка. Понеже книгата, на която беше написано това нѣщо, приличаше като да е отъ нѣкоя редакция, или канцелярия, заради това полицейскитѣ власти ходаха по всичкитѣ Министерства да видятъ да-ли не прилича на нѣкого почерка на това писмо. Тукъ попитаха, тамъ попитаха, най-послѣ дойде се до заключение, че почерка е на нѣкой си Олчевъ, че именно той е писалъ това писмо. Друго едно писмо, което по-послѣ ще прочета, приличаше на почерка на Ганьо Христовъ. Това писмо, г-да прѣдставители, се намира въ това сѣдебно дѣло.

Обаждамъ на г-да прѣдставителитѣ, че по обвинението на Олчева и Ганьо Христова, има завѣдено отъ Софийския слѣдователъ сѣдебно дѣло подъ No. 78, за съставяние на дружество, за произвеждане на бунтъ, и за заплашване съ убийство чрѣзъ писма, прѣстѣпления прѣдвидени въ чл. чл. 55, 58 и 191 отъ Оттоманския Наказателенъ Законъ. Другото анонимно писмо, за което се прѣдполага, че е писано отъ Ганьо Христова, е за Захария Стояновъ. То носи дата 4 Септемврий и е писано тоже въ София. Това писмо, което е пълно съ най-мръснитѣ хули и нападения, подобно малко на интерпелацията на Гарванова, но има и други по-голѣми работи, които не могатъ да се четатъ въ Собранието, най-подиръ се заканва съ убийство, и вмѣсто подписъ, е турено едно ханджарче. Съ него ще колятъ тия, които не слушатъ храбритѣ аноними. (Смѣхъ). Тия писма сж, които сж дали поводъ на полицейскитѣ и сѣдебнитѣ власти да прѣслѣдватъ тия двѣ лица, за които г-нъ Гарвановъ така благоприлично и краснорѣчиво прави интерпелация. Самото дѣло, г-да, още се намира въ

началото си, но нижата, които има въ него и които сж писани отъ самитъ затворници, показватъ че имѣнно тия двѣ писма сж писани отъ тия двѣ момчета. Кой га е накаралъ да ги пишатъ, това е другъ въпросъ. Много ми е жално, че нашата полиция не е можела да издири всичко; но при всичко това, правителството много работи знае и ги мълчи, като се ръководи отъ интереси много по-високи, отколкото интереса, който подбужда г-на Гарванова да го пийне, за да стане Околийски Началникъ въ Чирпанъ или другадѣ. Дѣлото, което се разисква тукъ, е въ рѣшитѣ на сѣдебнитѣ власти. Това, като знаатъ г-да прѣдставителитѣ, ще имъ бѣде твърдѣ лѣсно да чуятъ обяснението, което ще дамъ по съдържанието на интервюацията.

Вай чухте, г-да прѣдставители, какъвъ букетъ отъ нападения и неправилни думи се произнесоха отъ устата на г-на Гарванова, Чирпански прѣдставител, срѣщу мене — М-стръ Български, и навѣрно всѣкой отъ васъ, даже и тия, които сж отъ опозицията, сж се погнусли отъ тоя языкъ неприличенъ, нападателенъ и недостоенъ за въ едно Народно Сѣбрание. (Гласове: Вѣрно!). Г-нъ Гарвановъ прави едно прѣдисловие, въ което иска да нападне направо мене за работи, които или сж станали, или не. Азъ не утвърждавамъ прѣдъ г-да прѣдставителитѣ, че Олчевъ или Христовъ не сж били бити. То не е моя работа, защото и ако положително да е имало побой, защо г-нъ Гарвановъ мене прѣписва тѣзи работи? Азъ не бия хората, биенето не е моя система на управление. Азъ ще кажа по-нататъкъ какъ управлявамъ и какъ трѣбва да се управлява България.

Г-нъ Гарвановъ казва въ прѣдисловието на запитванието си, че главата на Олчева била пукната на двѣ мѣста, ухото му било расцепено и пр., и отъ него останало само единъ суджукъ. (Смѣхъ). Щъ ви кажа, че когато се писа това нѣщо въ «Нар. Права», който вѣстникъ азъ не чета, — да ме извинятъ г-да редакторитѣ за това — пратихъ Прокурора да види, да ли е истина всичко това, за да дамъ подъ сѣдъ виновния. Ако вземете да разгъните архивата въ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, ще видите, че нѣма чиновникъ, противъ когото е имало оплакване, да не е даденъ подъ сѣдъ. Тѣй щото, казвамъ, щомъ се научихъ за тоя случай, пратихъ Прокурора да изслѣдва работата.

Его какъвъ актъ ми прѣдстави г-нъ Прокурора:

„А К ТЪ“

Съставенъ днесъ на 27 Октомврий 1888 год. въ канцелярията на IV-й полицейскій въ Столицата участъкъ, велѣствие прѣснатая изъ града слухъ, какво арестантина отъ този участъкъ Христо Олчевъ родомъ изъ с. Джрмене (Рѣсенска околия, Македония) билъ битъ и истезаванъ отъ полицейскитѣ власти. На зададениятъ Олчеву въпроси, да ли той е битъ и истезаванъ отъ нѣкого, докль се е нахождалъ като арестантинъ въ IV участъкъ, той отговори отрицателно. Велѣствие на всичко това състави се настоящий актъ.

Акта ми се прочете и го подписвамъ: Хр. Олчевъ.

Съставилъ: М. Милевъ.

Прокуроръ при Софийскій окръженъ сѣдъ».

Азъ ще помоля г-на Гарванова, койго познава писмото и по-черка на Олчева, да види, да ли този подписъ е на Олчева . . . (Гарвановъ: Има да отговори). Моля ви се. Тука има документи

съставени отъ сѣдебнитѣ власти, съ които се доказва, че полицейскитѣ агенти не сж били малтретирани Олчева; но да кажемъ, че е тѣй, че Олчевъ е битъ; кому тогава принадлежи инициативата да се оплаква? На Гарванова ли? Милостта му, който се занимава съ адвокатство и др. работи; не знае ли, че прѣстѣпленията отъ подобенъ родъ се прѣслѣдватъ отъ властитѣ само по оплакването на пострадащото лице? Защо г-нъ Гарванова не отиде изъ сокацитѣ да распита, какво хората правятъ въ кѣшитѣ си и да ме пита тукъ? Отъ гдѣ зема той право да пита мене за дѣло, което е заведено прѣдъ сѣдебнитѣ власти? Или той мисли, че прави услуги на Олчева? Да не се докача г-нъ Гарвановъ; но Олчевъ стои много по-високо отъ него, защото даже и ако е битъ, не иска да се опозорява втори пѣтъ, както Гарвановъ го позори тукъ. Той, виждате, не признава такова нѣщо. Ако имаше прошение отъ Олчева или Христова да се оплакватъ, че сж бити и малтретирани, то азъ непрѣмѣнно, въ най-късо врѣме щѣхъ да прѣдамъ на сѣдъ тия, които сж направили това прѣстѣпление; но до като нѣма подобно оплакване отъ самитѣ пострадавши, не можъ нищо да направя; законитѣ на страната не ми позволяватъ да почна прѣслѣдвания и да изложя на опозоряване хората, които въ нищо не сж повинни. Това и за ухото му, и за окоето му. (Смѣхъ).

Да мина по-нататъкъ. Г-нъ Гарвановъ казва, че тѣзи негови двама приятели, една отъ Чирпанъ, другий отъ Македония, за това били затворени, защото отишли да се видятъ съ Ризова. Това нѣщо, г-да прѣдставители, виждате, че не е истина. Заведеното дѣло, доказателствата, които имамъ тукъ, наказателний законъ, — всичко това показва, какъ е станала работата и защо сж затворени.

Наистина и тѣхна милостъ, както и г-нъ Гарвановъ, може да сж членове на «младата България», но тая «млада България» може да испати много, защото се занимава съ работи, които не сж по нейната сила и които се прѣслѣдватъ отъ законитѣ.

Азъ, г-де, не съмъ прѣслѣдвалъ честнитѣ граждани; но десетина души вагабонти махнахъ отъ тукъ, за полза на мира и тишината и съгласно 44 чл. отъ устава за полицията.

Тия лица бѣха всѣ членове на «младата» и тия като Бошковъ, Ляпчевъ и други тѣмъ подобни. Ляпчевъ и Бошковъ ме помолиха да ги оставя да отидатъ въ Европа да се учатъ, азъ имъ разрѣшихъ да отидатъ даже и въ Америка, само да не ходятъ изъ България да вагабонтствуватъ и да плашатъ хората съ камитѣ си.

Негова милостъ, — г-нъ Гарвановъ, — отиде по нататъкъ и казва, че ако Олчевъ и Христовъ сж били отъ централния таенъ комитетъ до сега щѣли да бѣдѣтъ не само арестувани и истезавани, но дори и обѣсени.

Благодаря за комплементатъ, гдѣто прави на администрацията и сѣдебната власть г-нъ Гарвановъ за тѣхното бързо дѣйствиуване, но ще кажа, че той малко познава какъ се вършатъ тия работи по назъ и че ний не сѣдимъ и бѣсимъ виновницитѣ така бързо; дѣлото на Бѣловскитѣ разбойници още се разглежда. А тѣ ли не трѣбваше бърже и строго да се накажатъ за примѣръ и заплашване на злосторницитѣ?!

Има хора, като Свиначова, които сж направили по 20-30 прѣстѣпления: хора сж горили, рѣце сж сѣкли, рушвети сж вземали всѣкакъвъ родъ истезания сж правили и отъ 2 години сж дадени подъ сѣдъ, а още не сж осѣдени, а се расхождатъ свободно и вършатъ нови прѣстѣпления. Значи утвърдението на

г-на Гарванова и неговите двама аркадаши, че ако сж били отъ Б. Т. Ц. Комитетъ, щѣли били вече да бждатъ обѣсени, не е вѣрно. То е казано само да чуе неприятното нему правителство.

Г-да прѣдставители! Ний се нарекохме варварско правителство, съ поведение звѣрско и пр. Вий, г-да, не живѣете нито на луната, нито въ Америка, а живѣете въ България и знаете какво е правителството и какво е вършило.

Обръщамъ се къмъ васъ, г-да, да кажете колко честни граждани, отъ какъ сѣмъ М-ръ, сж интернирани, малтретирани или наказани безъ присѣда? (Гласове: Никой не е!) И да ли има полза даже единъ членъ отъ най-малката оппозиция да нарича българското правителство варварско и звѣрско, като се знае, какво е положението на отечеството ни? . .

Не е работа само да се напеува Стамболовъ въ камарата. Това всѣки може да го направи, но единъ прѣдставитель трѣбва да мисли и да знае какво говори.

Г-нъ Гарвановъ ме обвинява, че сѣмъ докаралъ българскитѣ граждани по долу отъ животнитѣ. Азъ питамъ г-на Гарванова да ми каже, на какво дередже се намира той? . .

Вий, г-да, сте български прѣдставители и живѣете между българскій народъ, — правителството има съвсѣмъ друго мнѣние за българскитѣ граждани, а не като г-нъ Гарвановото. Протестирамъ противъ думитѣ му.

Българскитѣ граждани, г-да, могатъ да се оплакватъ, че търговията имъ, може би, не върви добръ; но, че сме ги направили като, животни, това нѣма право да казва никой, нито г-нъ Гарвановъ, който още владѣе словото. За това, г-нъ Гарвановъ на тия комплементи, казани за българскитѣ граждани, оставямъ тѣ да ви отговорятъ.

Негова милость отъ Чирпанъ, като се отдалѣчава отъ прѣдмѣта си, въображава си, че знае, какво става въ цѣла България и казва въ запитванието си, че въ княжеството имало биение съ тѣпи орждия, немилостиви истезания, беззаконни арести и малтретирания на българскитѣ мирни граждани, които беззакония се вършатъ отъ властѣта постоянно, тѣй и въ Столицата прѣдъ очитѣ на самия държавенъ глава, и съгласно чл. 107 отъ конституцията и пр. прави ми запитвание.

До колко свѣдѣнията на г-на Гарванова сж вѣрни, оставямъ да се произнесжтъ сами прѣдставителитѣ. Азъ ще кажа само, че това, което г-нъ Гарвановъ ни тука расправи, е измислица на безсѣвѣстни газетари, които той тука безсрамно повтори.

Вий знаете, г-да, колко защищавамъ да бждатъ добръ плащани чиновникитѣ, но въ сжщото врѣме съ гордостъ го казвамъ, че щомъ нѣкой чиновникъ злоупотрѣби, изведиждъ го давамъ подъ сждъ. Отъ какъ е настоящия кабинетъ на властъ, дали сж се подъ сждъ за злоупотрѣбления началници, управители и други чиновници. Никому не сме правили снисхождение. Тѣй щото, прѣстѣпникитѣ, които нарушаватъ законитѣ на страната, наказали сме ги бързо и своеврѣменно. Г-нъ Гарвановъ не може показва другъ источникъ на своитѣ фантастически свѣдѣния, освѣтъ вѣстничето «Н. Права». Тия свѣдѣния сж толкова вѣрни и источника имъ толкова чистъ, щото не заслужва да имъ се отговаря.

Сега ще дойда на самитѣ въпроси, които ми задава г-нъ Гарвановъ.

Милостѣта му пита, защо Христовъ и Хр. Олчевъ сж били произволно арестовани, защо незаконно сж държани толкова дълго врѣме въ затворѣтъ и защо се не освобождаватъ и до сега?

Ще помоля г-на Гарванова съ тоя въпросъ да се отнесе до слѣдователя. Дѣлото на обвиняемитѣ ще се свърши така: или ще се докаже невинността имъ и ще бждатъ освободени, или ще бждатъ сждени и наказани съгласно статитѣ 55, 58 и 191 отъ Отоманския наказателенъ законъ.

Азъ би желалъ тия млади момчета да можаха да се оправдаятъ, но това не зависи отъ мене и не можъ да ги освободя. Ако г-нъ Гарвановъ бѣше тѣхенъ добръ приятель, по-добръ щѣше да направи, вмѣсто запитвание да ми прави тукъ, да се отнесе до надлѣжната сждебна властъ съ молба по-скоро да се разгледа дѣлото имъ и така да облѣгчи участѣта имъ. Но г-нъ Гарвановъ не е това направилъ, защото не е било намѣрението му да помогне на затворникитѣ; но е мислялъ да постигне друго нѣщо . .

Съ втория си пунктъ на запитванието г-нъ Гарвановъ ни пита (чете): «Защо арестованитѣ сж били тѣй безбожно бити и истезавани и взелъ ли е вече надлѣжнитѣ мѣрки за примѣрното наказание и даване подъ сждъ полицейскитѣ агенти, които сж извършили тия беззакония върху арестованитѣ?»

Азъ, г-да прѣдставители, на основание на даннитѣ, които имамъ въ рѣцѣтъ си, утвърждавамъ днесъ прѣдъ васъ, че нѣмамъ извѣстие нѣкой да е битъ. Доказателство на това е първо акта, който ви прочетохъ и второ, завѣденото дѣло. И до днесъ нѣма оплаквание отъ арестованитѣ, че сж били малтретирани. Въ дѣлото на Соф. слѣдователь има единъ актъ, въ който обвиняемитѣ сж признали, че сжществува Б. Т. Ц. Комитетъ, и подиръ туй тѣ сж се отказали, като сж получили отъ редакторитѣ на «Н. Права» наставления да се не признаватъ. Жално ми е, че не донесохъ прѣдъ г-да прѣдставителитѣ единъ хлѣбъ, чрѣзъ който е вървила корреспонденцията. Въ послѣдно врѣме полицията улови единъ хлѣбъ у Олчева, и той е въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Той билъ направенъ отъ единъ Македонецъ фурнаджия и писамцето турено, до като е билъ суровъ. Въ това писмо отъ защитникитѣ на «народнитѣ права» се съобщава на затворенитѣ, че работата на Министритѣ много лоша ставала; г-нъ Гарвановъ наредилъ работата, скоро ще падне М-то и тѣ ще се отърватъ, (смѣхъ) и пр. По тоя пжтъ може би да сж дадени наставления на арестованитѣ да се оплачатъ, че сж бити, но тѣ не сж се още оплакали. Защо? Това е тѣхна работа.

Ще кажа на г-на Гарванова, че азъ не се считамъ въ право да възбуждамъ дѣло за побой на лица, до като нѣмамъ прошение отъ пострадалитѣ. Азъ не можъ на измислицитѣ на нѣкоя газета, въ особености съ такова вѣрно съдържание, както е в. «Народни Права», да подигамъ углавно прѣслѣдование, защото може да доде пострадалия и да ма попита: кой те е опълномошилъ да подигаешъ дѣла за работи, които не сж вѣрни и се лично до насъ отнасятъ?

Азъ знамъ, че единъ мой компатриотъ въ врѣмето на смутната е билъ може би заслужено малтретиранъ; но когато властѣта го питала, казалъ, че не сж го били. Той бѣше бивши офицеръ, и не рачи да се признае, че е битъ; защото честѣта повече цѣнѣше, отъ колкото наказанието, което може да се тури на единъ нещастенъ жандармъ, който може би отъ другиго нѣкого е билъ накаранъ да го малтретира. — За това азъ, до като не вида про-

шение отъ Олчева, давамъ честна дума на г-на Гарванова, че нѣма да възбуди дѣло; а ако подобно ми са поднесе, ще испитамъ работата, и ще дамъ виновнитѣ подъ съдъ.

Сетнѣ, г-да, иде комедната частъ на запитванието; г-нъ Гарвановъ иска да ме пита, какво съмъ мислѣлъ да правя за на прѣдъ. Много ми е добъръ приятелъ, г-нъ Гарвановъ, доброто ми мисли, че желае да знае, какво ще правя за на прѣдъ! (Смѣхъ). Нека ми позволи г-нъ Гарвановъ, да му не обадя, какво ще правя. Ще правя, каквото можъ и каквото знамъ, колкото ми стига ума и силата. Г-да прѣдставителитѣ знаятъ, какъ сме управлявали и управляваме страната. Отъ прѣдначертания си пѣтъ по външната и вътрѣшна политика най нѣма да се отклонимъ; защото знаемъ, че ти се одобрява отъ цѣлия български народъ. Обаче азъ не можъ на приятели като г-нъ Гарванова да раскажа плана на нашиятъ бѣдѣщи дѣйстви. За това моля го да ме извини.

Подиръ това иде нѣщо по-куриозно. «Или се обещавай за на прѣдъ да водишь управлението на страната . . .» Сега пъкъ искатъ обещание! Но, що се касае до обещанието, подобно не можъ да дамъ, защото какво да се обещава на г-нъ Гарванова? И за на прѣдъ ще вода работата, както и до сега. Ако ме харесватъ прѣдставителитѣ, ще ме държатъ; ако не ме харесватъ — азъ мога да напусна министерското кресло и увѣрявамъ г-на Гарванова, че то не струва много да се жали.

Да стоимъ министръ въ България и, отъ хора, които нѣкой път сж биле твои познаници, и отъ хора прѣдставители, да слушашъ ругания и хули, — да ти кажа право, че по нѣкогашъ и на най-якитѣ хора догѣжава.

Трѣбва се якостъта на желѣзото за да се търпи.

Какво да правимъ? Вътрѣ въ камарата прѣдъ лицето на прѣдставителитѣ на народа по най-безобразенъ начинъ се хулятъ тѣзи, на които е повѣрено да управляватъ държавнитѣ работи отъ Кназа и народнитѣ прѣдставители, и това се слуша отъ нашиятъ приятели и насъ съ търпѣние, което може всекого да очуди.

Азъ нѣма да направя като единъ отъ моитѣ прѣдшественици, г-на Каравелова, да искамъ, г-нъ Гарвановъ, да излѣзе навънъ отъ залата на засѣданието. Нека стои тукъ, да чете туй, което е писалъ, или сж му го писали и срама да падне върху него. (Ржкоплѣскание).

Макаръ да съмъ увѣренъ, че располагамъ съ по-голямъ болшинство, отколкото Каравелова (Гласове: Вѣрно! Шумни ржкоплѣскания) и да знамъ, че цѣлото събрание ще уважи исканieto ми, азъ нѣма да направя това.

Г-да прѣдставители! Г-нъ Гарвановъ, като се ползува отъ свободното слово на български прѣдставителъ, пита за една работа, неизвѣстна работа, недоказана работа, незахваната, — имамъ ли извѣстие азъ, а така сжщо и г-нъ М-ра на Правосъдието? Азъ нѣмамъ извѣстие, не вѣрвамъ и г-нъ Стоиловъ да има отъ него извѣстие: той не е всевъдущъ. Това само Господъ знае. Г-нъ Стоиловъ не може да знае, какво става на вѣдъ по България, защото и той е човѣкъ, а често пѣти хората не знаятъ какво става и въ кѣщата имъ. Зарадъ туй на този пунктъ азъ не можъ да отговоря.

Четвъртия пунктъ къмъ мене не се отнася. Въ него г-нъ Гарвановъ пита, знае ли г-нъ М-ра на Правосъдието тѣзи работа и, ако я знае, удобрява ли я, и какво е направилъ?

Трѣбваше, г-нъ Гарвановъ, да не бързате да прѣписвате статията отъ «Народни Права» и да поразмислите, когато да по-

питате. Ако сега не ви отговорямъ, моля ви не се сърдете на мене, но на тоя, който не е знаалъ добръ да ви напише и адресира интервюелацията.

Сега, г-да прѣдставители, ще додж да кажа нѣколко думи върху дѣйствиата на г-на Гарванова въ Събранието и да го попитамъ, като обвинява той, че българското правителство е звѣрско и варварско, да ми каже, намира ли нѣкоя разлика между управлението, което сжществува сега и което сжществувахе прѣди 16 мѣсеца? Защото, г-да прѣдставители — азъ нѣма да го крия, — откакъ съмъ стѣпилъ на властъ лошо стана въ България за вагабонтитѣ (Гласове: Вѣрно!); за тия, които искатъ размирие. Откакъ съмъ стѣпилъ на властъ, не можатъ вече да виреятъ сопаджитѣ (Гласове: Вѣрно!). Азъ не приехъ да се избиратъ хора съ мене наедно въ столицата като Илия Вълчевъ, защото го считамъ за човѣкъ, принадлежащъ къмъ партията на сопаджитѣ (Гласове: Вѣрно!) Когато бѣхме ний регента и Радославовъ бѣше м-ръ президентъ, течеше злато въ кѣщата на Илия Вълчовъ, защото хората се застрашаваха отъ него и други като него. Насъ ни пазеха двама жандарми, него — 8. Това за честъ и слава на Радославова. Наистина, виноватъ съмъ, че всичкитѣ злосторници прѣслѣдвамъ; но имамъ и друга една грѣшка, — че не можѣхъ отъ много приятели да се отърва съ врѣме. Когато г-нъ Гарвановъ се избираше за прѣдставителъ, много имаше нужда негова милостъ да телеграфира и да се моли, да му се запазятъ правата, и, може би, благодарение на ходатайствата на г-нъ Д-ръ Михайлова тия права сж запазиха. Тогасъ бѣхъ добъръ. Сега съмъ лошъ — не знамъ защо. Но въ всѣки случай, разбира се, че ваша милостъ, който имате сношение съ «млада България», — ако желаете, можъ да ми прѣдстави и доказателства — може да ви е мѣчно, че двама души има въ затвора. Дай Боже, туй, което азъ знаа, да се не докаже, защото идущата сесия нѣма да бѣдете тукъ. Г-нъ Гарвановъ, азъ знамъ за вашитѣ събрания и въ Хисаръ и въ Пловдивъ, и другитѣ; но мълча. Беги мислите, че десетина 15 души вагабонти, които не сж годни за никакви полезни работи, ще управляватъ България и ще рѣшаватъ сѣдбинитѣ ѝ! Или искате да се повтори това управление, което бѣше и въ Румелия? Мислите ли, че азъ не знамъ нищо отъ вашитѣ дѣла? Ако искате, питайте-ма и ще ви отговори, за да видите до гдѣ сте стигнали и какво ви чака, ако се не стѣписате съ врѣме назадъ! Вашия приятелъ Бошковъ е интерниранъ въ Дръново. Защо? Защото милостъта му е билъ отговорникъ на единъ вѣстникъ, който не беше вѣстникъ, а беше прокламация за бунтъ. Всѣки, който е чель вѣстникъ «Христо Бѣтовъ», ако той е български патриотъ, погнушилъ се би и по-търсилъ се би до дълбочината на душата си.

Не можахъ да останатъ тѣзи хора тукъ, прѣдъ лицето на правителството да проповѣдватъ бунтъ. Ако бѣхъ го направилъ, трѣбваше да ме обѣсите прѣдъ вратата на Нар. Събрание. Въ какво врѣме живѣемъ ние, забравите ли? Ще дойде день, да се кае за дѣлата си, но ще бѣде късно. Да не дава Господъ като на васъ хора да имате даже най-малкото влияние въ управлението на България, защото тогава ще се доближи края ѝ.

Азъ, г-да прѣдставители, ако бѣше работата да хортувамъ доказанения, имаше да кажа много, и ако искахъ да отварямъ старата история, имаше да чуе нѣща да се ужасите, но не правя това. Азъ моля г-на Гарванова — той, който има много приятели

сопаджи, да ме не пита за тѣхъ, защото не заслужава за тѣхъ тука да се говори. И го моля още въ допълнение на своето прѣ-красно запитване да ме попита, когато бѣше той Околийски Началникъ въ Чирпанъ, на 1 Януарий 1887 година колко души бѣхъ затворени въ затвора незаконно и какъ се постъпи съ тѣхъ отъ него самото и колко дни ги държа затворени подъ своя отговорност и рискъ? На това му запитване азъ ще отговоря доста подробно; но тогава да му не стане мъчно, ако кажа за него работи неприятни и ужасни. Азъ знамъ че въ мъгливитѣ врѣмена, които България прѣживѣва, мнозина хора сж наказани може би и несправедливо. Не го отричамъ. Но спомнете си, какво бѣше миналото и въ какво положение се намираме още и днесъ? България, ако живѣе, живѣе само съ волята и пазението на Всевишния; Той я пази отъ всичкитѣ ѣ злочестини и неприятности. (Ржкоплѣскавия). Или вий мислите, че въображаемитѣ отъ васъ ужаси и баснитѣ, разказвани отъ «Нар. Права», ги прави правителството? — туй правителство, което стои тукъ по волята на Княза и народа; туй правителство, на което членовѣтъ се заплашватъ съ смъртъ, защото неуморно пази интереситѣ, правата и независимостта на България; туй правителство, на което единъ отъ членовѣтъ е получилъ 6 куршума! — Че мене ме е гнусъ да приказвамъ съ васъ и да опровергавамъ клѣветитѣ и хулитѣ ви; но, нѣма какво да сторя, народенъ прѣдставителъ сте и отъ почетъ къмъ званието ви и законътъ ни, съгласихъ се да ви отговоря. Ний служимъ на отечеството си и бждете увѣрени, че това го вършимъ не за платата, която ни се дава, защото съ нея не можите плати мъжитѣ, които въ единъ день притѣглятъ министритѣ, за да могатъ да запазятъ интереситѣ на страната и да я турятъ вънъ отъ всѣка опасностъ. Ще пазятъ хората народнитѣ правдини! Ами ний какво правимъ? Ако България пропадне, кой най-прѣдъ и най-много ще се накаже? Тѣзи ли хравеничета, които въ България се казватъ българи, а въ Сърбия — сърби? На тѣхъ ли ще оставимъ сждбинитѣ на България? На вашия Олчевъ, който е билъ ученъ да стане учителъ въ Македония, а е дошелъ тукъ да стане голѣмецъ — писаръ. Въ Македония билъ малкъ да стане, а тука е голѣмъ да стане писаръ и даже да рѣшава сждбата на България. . . . Трѣбва да мислимъ какво правимъ и какво питаеме.

Но азъ искамъ да свърша, защото ако се впусна по-нататкъ, ще кажа работи, които не трѣбва да се казватъ и които интереситѣ на отечеството ми заповѣдватъ да мълча. Азъ съжалявамъ, че загубихъ на Нар. Събрание толкозъ златно врѣме, да хортувамъ за работа, която къмъ мене не се отнася. Ако негова милостъ нѣмаше намѣрение да ме докача, не трѣбваше да ме пита; но трѣбваше да се постарае да се види съ затворенитѣ и, ако тѣ искатъ, да имъ напишешъ прошение и да го дадешъ на мене или на Прокурора. Ето какъ се помага и какъ се пазятъ народни права. Но по този начинъ, ако хортуваме глупости и като се ползуваме отъ свободата на словото, като депутати, да неуваме министритѣ, — така не се пазятъ никакви права.

Г-да прѣдставители! Азъ свършвамъ съ съжаление, че тукъ, като се ползуватъ нѣкои прѣдставители отъ свободното слово, което иматъ въ Събранието, оскърбяватъ не само министритѣ, не само правителството, но нанасятъ вреда и на българскитѣ интереси. (Гласове: Вѣрно!). Кой ще ни даде на насъ пари, да ни направи заемъ въ тѣзи тѣжки врѣмена, като чуе, че тукъ варвари управляватъ? Кой е този лудия? Тогасъ трѣбва да вземемъ пари

отъ Гарванова, но не знамъ да ли ще бжде добръ да ни даде. Както и да е, азъ свършвамъ, като казвамъ, че много ми е чудно, че ми правятъ питання за грѣховѣтъ на други хора, когато сами иматъ на гърба си стотина грѣхове; правятъ ми питання, какъвъ грѣхъ е направилъ нѣкой си нещастенъ Бѣнчевъ или Пенчевъ, а за себе си не помислятъ. Мисля, че туй, което казахъ, бѣше доста ясно, за да се колегатира, че нито съмъ хора билъ, нито съмъ нѣкого ограбилъ, ами съмъ управлявалъ както могъ, както знамъ; а Събранието може да бжде увѣрено — тукъ има прѣдставители отъ цѣла България — че може би да ставатъ нѣкои работи, които не могъ да вида азъ; но отъ както съмъ азъ Министръ, нѣкой честенъ гражданинъ, който се занимава съ работата си, не е билъ малтретиранъ. Напротивъ, азъ съмъ разрешилъ въ България да додѣтъ хора, които искатъ русска и турска окупация. (Гласове: Вѣрно). Беки Гешевъ и Маджировъ сж по-малко опасни за страната? Тѣ могатъ да направятъ работи, които милионъ Олчевци не сж въ състояние даже и да помислятъ, — но стоятъ си мирно хората и никой не ги закача. Вчера пакъ трима брата македонци сж правили съвѣщание и ми се донесе отъ единъ тѣхенъ приятелъ, че ще убиятъ прѣмьера и се съгласили само дано доде опозицията на властъ да ги отърве. Азъ пратихъ полицейскитѣ власти и уловихъ този Господинъ съ камата въ джоба. Помните ли въ 1884 г., когато имаше тукъ братия черногорци, които прѣдъ вратата на участъка убиха единъ патриотъ български съ кама, и не се уловиха? Но да оставя сега да ходятъ свободни, разни вагабонти да биятъ и убиватъ хората, отъ които може би отечеството има нужда, или, ако нѣма, що сж криви да ги убиватъ? — това нѣма да го направя. Къмъ тѣзи, къмъ които е трѣбвало да бждемъ справедливи, биле сме и даже къмъ самитѣ разбойници сме биле справедливи: и тѣхъ сме наказвали чрѣзъ сждъ. Разбойницитѣ, които, вмѣсто мене, уловиха Карастоянова, сж тукъ, споредъ Гарванова азъ трѣбваше да ги обѣса. Но тѣ стоятъ, ядѣтъ, пиятъ, добръ имъ е. Ако сждилището ги осжди, нѣка ги обѣсятъ. И могъ да се похвали, че както сопаджиитѣ, така сжщо и празноскиятаущитѣ и разбойницитѣ, успѣлъ съмъ да ги искореня. Отъ четитѣ, които върлуватъ въ България, останали сж само десетина души. Строгъ бѣхъ, защото бѣше строгъ закона. Най-подиръ ще кажа, че тѣзи, които си служатъ съ анонимни писма, сж хора безчестни. Ако дѣйствително туй е направилъ Олчевъ и г-нъ Гарвановъ го защитава — не знамъ да ли е честно. (Шумни ржкоплѣскания).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Гарвановъ! Доволенъ ли сте отъ обясненията, които даде Г-нъ М-стръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла?

П. Гарвановъ: Имамъ да говоря задоволенъ ли съмъ, или не.

Прѣдсѣд.: Доволенъ ли сте, г-нъ Гарвановъ, отъ отговора на г-на Министра?

П. Гарвановъ: Има да кажа (Гласове: Кажи, доволенъ ли си, или не си?).

Прѣдсѣд.: Доволенъ ли е г-нъ Гарвановъ отъ отговора, или не?

П. Гарвановъ: Има да отговоря, и затова искамъ думата.

Прѣдсѣд.: Вий знаете практиката, било ли е другъ пѣтъ . . .

П. Гарвановъ: Практиката знамъ, и затова искамъ думата . . .

Ст. Цвикю: Кажи, че не си доволенъ и говори до утрѣ вечеръ. (Смѣхъ).

Прѣдсѣд.: Заявете, че не сте доволенъ?

П. Гарвановъ: Искамъ думата.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Гарвановъ, г-да прѣдставители, заявява, че не е доволенъ отъ обясненията на г-на М-ра. Считате ли и вий тия обяснения за недостатъчни отъ ваша страна?

Т. Иванчовъ: Нека каже обясненията си. Дайте му думата да говори.

Единъ гласъ: Иванчовъ нѣма думата.

Други гласъ: Трѣбва да каже само: доволенъ ли е, или не е.

Прѣдсѣд.: Азъ ще дамъ на г-на Гарванова думата само да каже, защо не е доволенъ. Затова, ще ви моля да не правите гюрюттия. И ще моля г-на Гарванова, да се не распростира много; само да каже, защо не е доволенъ.

П. Гарвановъ.: Г-да прѣдставители! Извѣстно ви е, че отпавихъ интерпелация къмъ г-на М-ра (Гласове: На кого е извѣстно?). Моля не ме прѣкъсвайте, оставете ме да говоря. И той ми отговори... (Гласове: Знаемъ, знаемъ това. Шумъ). Изложението въ интерпелацията ми относително до Ганя Христовъ и Олчевъ и за тѣхното биение азъ не съмъ черпилъ тия свѣдѣния отъ вѣстникъ, но съ позволенията на помощникъ пристава на IV-ий участъкъ, заедно съ прѣдставителя Минева, ходилъ съмъ и съ очитѣ си видѣхъ ранитѣ... (Гласове: Лжжешъ! лжжешъ!... Шумъ. Единъ гласъ: Слушай! Не вдигай гюрюттия Цвию!). Колкото се отнася до съставения актъ, има заявление отъ сѣщия Олчевъ.... (Ст. Цвию: Ще ви прѣсна главата брей!... Лжжешъ! Иванчовъ не може да тропатъ).

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата г-нъ Цвию.

Ст. Цвию: Имамъ думата.

Прѣдсѣд.: (Звъни). Нѣмате думата.

Ст. Цвию: Не щж азъ той да говори по тоя начинъ; да не позори... (Шумъ. Не се чува). Ако ще да говори така, да отиде другагъ.

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата г-нъ Цвию!

Ст. Цвию: Ако ще му позволявате да говори, тогава има и друга метода на говорение.

Хр. Дюкмеджиевъ: Трѣбва да се пита само задоволенъ ли е, или не е.

М-ръ С. Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Мисля, че той трѣбва да се пита: задоволенъ ли е, или не е, и, ако рѣшите да говори, азъ ще му отговори. Но (Ст. Цвию: Какво ще говори?), азъ мисля, че г-нъ Прѣдсѣдателя нѣмаше право да прави нова практика. Г-нъ Гарвановъ каза и разви своето запитване, азъ му отговорихъ. Сега, той може да хортува още три часа, и азъ да му отговоря още десетъ пѣти, ако искате. Но въпросътъ е, че слѣдъ като той разви своето запитване и азъ му отговорихъ, то, по приетата практика, трѣбваше да се пита Народното Събрание, ако е доволно или не, и ако не е доволно, тогава да се дава думата, като на Иванчова и други. (Гласове: Да! Истина).

Прѣдсѣд.: Азъ казахъ, г-да прѣдставители, че давамъ думата на г-на Гарванова, не за да говори съ часове, а само въ кратецъ (Гласове: Какво е това въ кратецъ?), и да не говори на пространно. И, ако се отдалечи, нѣма да му дамъ думата.

Ив. Стойновъ: Нѣма той думата.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Стойновъ! Моля ви, не говорете прѣди да сте зели думата.

П. Гарвановъ: Именно това искамъ да кажа. Не съмъ доволенъ отъ отговора на г-на Министра....

П. Вѣдноровъ: Защо питате него, доволенъ ли е, или не? Питайте Народното Събрание!

Прѣдсѣд.: Моля ви! Уважавайте правилника, по който се ржководимъ! (Гласове: Нѣма да го слушамо).

Ив. Стойновъ: Ще уважаваме правилника, когато и вий го уважаваме. Защо той да говори? И азъ ще говоря.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Иванъ Стойновъ! Нѣмате думата.

Г-нъ Гарвановъ! Моля ви само да се не распростирате.

П. Гарвановъ: Не съмъ доволенъ отъ отговора на г-на Министра по слѣдующитѣ причини: Първо (Гласове: Свършенъ е въпросътъ.), защото съ собственнитѣ си очи въ полицейския участъкъ видѣхъ ранитѣ на бититѣ. (Гласове: Лжжешъ! лжжешъ!... Шумъ). Второ, че дѣлото е заведено чакъ слѣдъ като направихъ моята интерпелация, за че били членове отъ нѣкаквъ си комитетъ; така щото, тѣ сж сѣдѣли 20 дни въ затворъ, безъ постановление отъ Сѣдебния Слѣдователъ. (Гласове: Лжжешъ! лжжешъ!... Тропание, шумъ). Трето, че акта, който е подписалъ Олчевъ, отпослѣ има отъ сѣщия заявление, че на сила е подписалъ тоя актъ, и подъ страхъ..., и това заявление можъ да го прочетъ. (Тропание силно. Шумъ).

Прѣдсѣд.: Обръщамъ вниманието на г-да прѣдставителитѣ къмъ правилника.

П. Гарвановъ: Това заявление го имамъ, и, ако искате, да го прочетъ. Затова не съмъ доволенъ.... (Гласове: Не желаемъ да слушамо. Шумъ).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Моля! Слѣдъ развивание запитванието на г-на Гарванова, вий чухте изложението на г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Запита се интерпелатора, доволенъ ли е отъ отговора на г-на М-ра; каза, че не е доволенъ. Сега питамъ васъ, доволни ли сте отъ отговора на г-на М-ра, или не? (Гласове: Доволни сме). Желаете ли да се говори по-вече по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаемъ). Който желае, да си вдигне ржката. (Само четворица вдигатъ). Доволно ли е Нар. Събрание отъ отговора на г-на М-ра? (Гласове: Доволно е). Който не е доволенъ, да си вдигне ржката. (Само 6 души вдигатъ. Шумни ржкоплѣскания). И тѣй Нар. Събрание е доволно. Слѣдователно, нѣма да се говори вече по тоя въпросъ.

Слѣдъ това иде по реда си отговора на г-на М-ра на Вжтр. Дѣла, по запитванието на г-на Градинарова.

М-ръ Стамболовъ: Азъ моля, г-да прѣдставителитѣ, да бждатъ тѣй добри, да чуятъ запитванието и отговора, защото, по другитѣ запитвания, нѣма да отговарямъ тѣй подробно, а ще отговоря толкова, колкото да се разбере това, което се иска, и да се разбере какъ стои работата. Затова и утрѣ да се занимаваме съ тия празни работи, ще бжде грѣхота.

Зах. Градинаровъ: (Отъ трибуната). Г-да прѣдставители! Извѣстно ще бжде на мнозина отъ васъ, че почти отъ двѣ години насамъ, въ единъ провинциаленъ градъ Руссе се издава вѣстникъ «Руссенски Куриеръ». Това вѣстниче въ втората му година, ако нѣкой е челъ послѣдователно неговитѣ броеве, ще е видѣлъ и прочелъ на вѣрно, че, ако не въ уводни статии, то въ дълги и широки антрефилета поне сж исказани въ малко думи, хули и укори, и въобще такива епитети прикачени, може-би незаслужено върху г-на Мантова, бивший Руссенский Окр. Управитель, за нѣкакви дѣла, които за менъ впрочемъ сж неизвѣстни. Върху тоя чловѣкъ се прѣписватъ нѣща, че билъ малтретиралъ, истѣзавалъ хора, рас-

кървавилъ носове и джуки на хора, — както казва г-нъ Гарвановъ, — и проч.

Достатъчно е да ви приведа, че, ако помня добръ, въ брой 2 и 3, ако се не лъжа, отъ втората годишнина на тоя вѣстникъ, бѣше писано за нѣкои истѣзания върху нашия събратъ г-на Шивачова, (Шивачовъ: Не е истина). Азъ не зная сега, да ли е то истина, или не е, но г-нъ Шивачовъ е тукъ, и той е свободенъ да направи такава едно запитване; азъ наистина не съмъ неговъ пълномощникъ, или пъкъ, ако ще, може да се обърне и къмъ съдебнитѣ власти, и азъ не отговарямъ за него. Но въ послѣдно врѣме, г-да прѣдставители, се появиха разни и много статии, и въ единъ отъ броеветъ на тоя вѣстникъ, въ брой 29, четохъ една уводна статия, а така сѣщо вѣрвамъ всички да сте я чели, и до колкото можихъ да видя отъ тоя брой, безъ да привеждамъ много други броеве, въ тоя брой, има една уводна статия, подъ заглавие «кръвника Мантовъ», — епитетъ доста позоренъ, който може да служи за човѣкъ, признатъ за такъвъ, за кръвникъ, само отъ едно сѣдалище. Послѣ четохъ още за нѣща такива, които човѣшкия умъ едва ли може да помисли, нѣща, отъ които космитъ на главата на човѣка да настрѣхнатъ. Казва статията, осемъ души Български гриждани Ст.-Загорчани избити, хвърлени въ Дунава, слѣдъ като прѣдварително били ограбени. До колко е това вѣрно или не, азъ не утвърждавамъ. Но по поводъ на нашия уважаемъ събратъ, г-на Гарванова, който си послужи съ подобенъ вѣстникъ, на по горѣпомѣнхтия отъ мене Руссенски вѣстникъ «Руссенски Курьеръ», и направи запитване за нѣкои си Олчевъ и Христовъ, то като се ползувамъ отъ тая практика, направихъ и азъ слѣдующото запитване къмъ г-на Министра Прѣдѣдателя. (Чете):

„ЗАПИТВАНІЕ

къмъ г-на М-ра Предѣдателя и М-ръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла.

Единъ отъ нашитѣ почитаеми събратия, Чирпанския народенъ прѣдставителъ г-нъ П. Гарвановъ, на основание писаното на единъ отъ мѣстнитѣ вѣстници, прѣди нѣколко дни отправи едно запитване къмъ г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла за това, че нѣкои лица, прѣслѣдвани отъ полицейскитѣ власти като бездѣлници, били арестувани въ Столичнитѣ затвори, и че на единъ отъ тѣхъ била пукната веждата, раскървавенъ носътъ и прочее.

На основание сѣщитѣ мотиви, на които се е основалъ г-нъ Гарвановъ, подобенъ вѣстникъ не по доленъ отъ тоя, отъ който г-нъ Гарвановъ е черпалъ своитѣ сведѣния, пише, че г-нъ Димитръ Василиевъ Мантовъ въ битността си на окр. управителъ въ г. Руссе, съ помощта на жандарми билъ хвърлилъ въ Дунавътъ осемъ души Старо-Загорски граждани, като прѣдварително е билъ, събличалъ, ограбвалъ, мушкалъ съ байонети и пр.

Въ качеството си на народенъ прѣдставителъ и родомъ Старо-Загорчанинъ, азъ питамъ г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла слѣдующето:

1) Истина ли е, че г-нъ Димитръ Василиевъ Мантовъ, когато е билъ окр. управителъ въ г. Руссе, слѣдъ като събличалъ, ограбвалъ осемъ души Старо-Загорски граждани, свързалъ ги съ въжа по двама съ по единъ издѣлбанъ камакъ, и ги хвърлилъ въ Дунава, гдѣто станали приятенъ пиръ на рибитъ?

2) ако това е истина — нѣщо, което не може да бѣде за невѣрване, понеже се съобщава отъ вѣстникъ «Руссенский Ку-

риеръ», брой 29-й, год IV, — то, г-нъ М-ръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла взелъ ли е нуждитѣ мѣрки за отдаванетоъ подъ съдъ на тоя кръвникъ — чиновникъ?

3) ако г-нъ М-ръ не е билъ извѣстенъ за всичко това, което е повече за вѣрване, то, мисли ли г-нъ М-ръ да испита истинността на тая кървава драма и да отдаде всѣкому приличното възнаграждение?»

Така щото, свършвамъ своето запитване, и, слѣдъ като г-нъ М-ра ми даде своитѣ обяснения, запазвамъ си правото да говоря послѣ, да обясня тая работа, и да отговоря задоволенъ ли съмъ или не отъ отговора му.

М-ръ Стамболовъ: Когато получихъ това запитване на г-на Градинарова, азъ направихъ слѣдующето распорѣждане. Телеграфирахъ на Руссенския окръженъ управителъ, а сѣщо и на Ст.-Загорския, да ми съобщятъ: имало ли е отъ Ст.-Загора пратени 8 души въ Русчукъ, и имало ли е тамъ приети такива хора. Подиръ това, телеграфирахъ и заповѣдахъ на Русчукския окръженъ управителъ, самъ той да привика и испита лицата, които показва Телемакъ Пеневъ, че му били съобщили за това, че били очевидци, присѣтствующи, и даже дѣйци по извършването на това гнусно прѣстѣпление.

Отъ полученитѣ сведѣния, г-да прѣдставители, излиза, че писаното въ «Руссенски Курьеръ», е чиста измислица, лъжа и клѣвета; нищо подобно не е станало, и че Телемакъ Пеневъ, който може да има частни расправи съ Мантова, намѣрилъ му е сега врѣмето, да си извади ахта, прѣзъ печата, както правятъ много други подобни братя.

Съ това дѣло се е заинтересувала и съдебната власть.

Като окръженъ управителъ въ Русчукъ, Мантовъ не е могълъ да спечели много приятели, и, ако да бѣше извършено това нѣщо отъ него, ако бѣше истина, то още прѣди двѣ години щѣхме да знаемъ, щѣхме да научимъ, и още тогава щеше да има сведѣния за това въ Министерството.

Но, както ви казахъ, и съдебнитѣ власти се заинтересувахъ въ това нѣщо, слѣдователя и други питахъ и распитвахъ, и най-сѣтнѣ по тѣхнитѣ сведѣния излиза, че това е клѣвета, и измислица. И наистина, не бѣше възможно подобно нѣщо да е станало, и чакъ сега да го научи Телемакъ Пеневъ, а пъкъ ний сега. Защото, знаете, че Русчукъ не е отъ ония Български градове, населенъ само съ наше население, но той е градъ, гдѣто има и консули, и разни други чужденци, и, ако бѣ станало подобно нѣщо, то още тогава щеше да стане гюрюлтия. Дѣлото е подъ слѣдствие въ съдебнитѣ власти.

Отъ сведѣнията, които азъ имамъ, казвамъ на г-да прѣдставителитѣ, че писаното отъ Телемакъ Пеневъ не е истина.

Прѣдѣд.: Г-нъ Градинаровъ счита ли се за задоволенъ?

Зах. Градинаровъ: До като се свърши сесията, задоволенъ съмъ, а подиръ

Прѣдѣд.: Има запитване на Никола Станевъ..... (Гласове: Да свършимъ). Желаетъ ли Нар. Събрание да се продължи засѣданieto? (Гласове: Желаетъ). Който не желаетъ, да си вдигне ръката. (Никой не вдига). Ще се продължи. Още едно нѣщо. При всичко, че бюрото се е показвало много търпеливо къмъ свободата на словото, като е давало мѣсто на всѣко запитване и врѣме на всички дебати, обаче, по отношение запитването на г-на Станева, написано въ най-лоша и непристойна форма, бюрото не е съб-

щило това запитване на г-на М-ра, при всѣ това, че той ще отговори, като мислѣше да го повърне на г-на Станева, и да го помоли, да го напише въ по-благоприлична форма. Като явявамъ на г-да прѣдставителѣ, че за това именно не е пратенъ прѣписъ на г-на М-ра отъ това запитване, съобщавамъ, че бюрото и за напредъ всѣ така ще прави съ подобни запитвания, на основание на вътрѣшния правилникъ.

М-ръ Стамболовъ: Запитването, за което е дума, го четохъ въ в. «Народни Права», — при всичко, че тоя вѣстникъ не четъ, — и като го прочетохъ тамъ, ще му отговори. Г-нъ Станевъ съ това си запитване ще чете съчинения не негови, а на други хора. Сега, ако Нар. Събрание позволи да чете такива нѣща, да ги чете, и азъ ще му отговори. (Гласове: Не може).

Прѣдсѣд.: Имате думата г-нъ Станевъ, само ще ви прѣдупредя, защото въ противенъ случай, ще постѣпн споредъ правилника. (Шумъ).

Ник. Станевъ: Азъ г-да не разбирамъ, имамъ ли думата.

Прѣдсѣд.: Имате думата, г-нъ Станевъ, за да развиете запитването си.

Ник. Станевъ: Да ми се даде запитването отъ бюрото. (Смѣхъ. Подигравателни ржкоплѣскания). (Гласове: Нѣмашъ ли «Народни Права» да го прочетешъ). Искамъ запитването си.

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Азъ не могъ да повръщамъ подлиннитѣ книжа, защото тѣ трѣбва да стоятъ въ архивитѣ на Нар. Събрание. Азъ даже имамъ само прѣписъ отъ запитването на г-на Станева. Г-нъ Станевъ, тоже трѣбваше да има при себѣ прѣписъ отъ запитването си. Г-нъ Станевъ има думата. (Градинаровъ: Да говори)!

Ник. Станевъ: Въ такъвъ случай, моля г-на прѣдсѣдателя да забрани на г-на Градинарова да ме не смущава. (Шумъ).

Прѣдсѣд.: Азъ моля г-да прѣдставителѣ да иматъ търпение . . . (Ив. Стойновъ: Нека прочете запитването си, не можемъ да имаме търпение)! Моля г-да прѣдставителѣ! Думата има г-нъ Станевъ.

Ник. Станевъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че когато миналата сесия направихъ запитване къмъ г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла: защо не сж дадени подъ съдъ прѣстѣпницитѣ, които бѣха зели участие въ прѣврата по свалянieto на бившия Князь Александра I., азъ прѣдадохъ и тогава сжца такъва интерпелация, и когато дойде врѣме да ми се отговори, повърна ми се отъ бюрото, за да я прочетъ. И сега, интерпелацията, която съмъ прѣдалъ, съмъ написалъ, далъ съмъ я на бюрото и друга нѣмамъ. Азъ моля почитаемото бюро, на основание прецедентъ, който е станълъ миналата сесия, при всичко че е рѣшено да не ми се даде интерпелацията въ вчерашното засѣдание, но ходатайствувамъ, да ми се даде, за да развию запитването си прѣдъ Нар. Събрание и то ще бѣде господарьтъ да изслуша и рѣши: да ли е основателно запитването ми, или не, и да ли ще приеме Нар. Събрание такива ругания, или не. Заради това, моля г-на прѣдсѣдателя, по сжщия редъ, по който сме се водили и лани, да ми позволи да печета своята интерпелация и да я развию.

М-ръ Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Азъ не зная, какъ се е приготвилъ г-нъ Станевъ да пита, като не си е донелъ интерпелацията и да ли негова милость, който нѣкой път за нищо и никакви работи дрънка по цѣли часове, не може да расправи

и развие това, което пита. Защото, тукъ е много проста работата. Да е нѣкой законъ, който ще се разгледва членъ по членъ, не е. Зарадъ туй, ако негова милость иска да прочете интерпелацията, трѣбваше да я има прѣдъ себѣ си; ако ли желае да му я дамъ азъ, (Ник. Станевъ: Азъ искамъ!) Азъ нѣма да ви я дамъ. (Ник. Станевъ: Искамъ я отъ бюрото!) Нито пъкъ бюрото ще ви я даде, защото то нѣма да създава особенни правилници за васъ.

Вие излѣзвате да питате министра и да го ругаете. (Ник. Станевъ: Вие по-напредъ мя ругахте!) и недонасате послѣ запитването си. (Ник. Станевъ: Вий ме нарѣкохте сводочъ въ Събранието). Ако съмъ казалъ, право съмъ казалъ и не се отказвамъ отъ думитѣ си.

Ник. Станевъ: Въ такъвъ случай, г-да прѣдставители, азъ си запазвамъ правото, утрѣ да развию запитването си.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Станевъ! Сега ако обичате, развиете запитването си, инѣкъ то ще се счете като отгъглено.

Ник. Станевъ: Ако ми се отнема думата и не ми се даде интерпелацията сега, азъ си запазвамъ правото да я направя отново.

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Г-нъ Станевъ иска да му прѣдамъ запитването. Вънъ отъ това, че правилника забранява подобни нѣща, азъ нѣма да му го дамъ и заради това, защото не е съобщено, по причина че бѣ написано въ неблагоприлична форма. Слѣдователно, неговото искание, да му се повърне запитването, е неуважително. Заради това, азъ ще помоля г-на Станева да развие запитването си устно.

Ник. Станевъ: Не могъ устно. (Смѣхъ). Искамъ по-напредъ да го прочета и послѣ да го развию. (Гласове: Долу! Долу! Шумъ). Азъ ще внесе друго запитване.

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Г-нъ Станевъ заявява, че безъ писменното си запитване той не може да говори. Заради това, питамъ Нар. Събрание: желае ли да се отложи това запитване, за да не си губимъ врѣмето, или не? (Гласове: Да го развию!) Желаетъ ли Нар. Събрание, щото ако г-нъ Станевъ не иска да развие сега запитването си, да остане безъ послѣдствие? (Гласове: Желаетъ!) Който не желае, да си вдигне ржката. (Меншество). И тъй, това запитване остава безъ послѣдствие и ще се заличи отъ дневний редъ. (Т. Иванчовъ: Искамъ думата, г-нъ прѣдсѣдателю)!

Ник. Станевъ: Азъ ще внесъ друго.

Прѣдсѣд.: Ще се остави безъ послѣдствие въобще. Събранието рѣши.

Ник. Станевъ: Добръ. (Отива си отъ трибуната. Подигравателни ржкоплѣскания).

Прѣдсѣд.: На дневний редъ дожда отговорътъ по запитването на г-на Генева. Моля г-на Генева, да развие запитването си! (Нѣма го). (Гласове: Браво)!

Г-да прѣдставители! Понеже запитвачътъ отсъствува, когато отговорътъ на запитването му е поставенъ на дневний редъ, то се заличава отъ списъка на запитванията и не фигурира вече като такова.

На дневенъ редъ слѣдва отговорътъ по запитването на г-на Минева.

Ив. Миневъ: Слѣдующото запитване, г-да прѣдставители, има да отправа къмъ г-на М-ра на Вътр. Дѣла. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Моля г-да прѣдставителитѣ да пазатъ тишина.

Ив. Миневъ: (Продължава.) По случая, който е станалъ въ Чирпанъ на 7-й Септемврий, въ това време, когато по заповѣдъ отъ г-на М-ра на Вжтр. Дѣла е билъ грабнатъ Никола Касабовъ, Чирпански учителъ и е билъ докаранъ въ София насилъ и интерниранъ въ Трѣвна . . . (Гласове: Въ коя година?) Въ 1888 година сир. тѣзи гоидна. Ето запитванието ми: (Чете):

„ЗАПИТВАНІЕ

къмъ Г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Относително арестуването и интернирването на Чирпански жителъ Никола Касабова».

Чирпански жителъ, Н. Касабовъ, по занятие учителъ, е испратилъ на 6-й Септемврий т. г. една телеграмма до Захарий Стояновъ, Руссен. жителъ, въ която е изразилъ по случай годишнината на този паметни день, прѣзрението къмъ послѣдний на всички съзаклѣтници по съединението на Сѣверна и Южна България. Той е билъ упълномощенъ отъ съзаклѣтницитѣ да испрати подобна телеграмма на З. Стояновъ, като тѣхенъ бивши другаръ и съмысленикъ по идеи съ изражение на тѣхното дълбоко прѣзрение, за гдѣто той, З. Стояновъ, е измѣнникъ на другаритѣ си и на по-прѣдашнитѣ си идеи и политически възгледи. По поводъ на тая телеграмма е послѣдвала заповѣдъ отъ г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла до околийски началникъ въ г. Чирпанъ, да се докара рѣченний Касабовъ подъ конвой въ София. Слѣдъ като е билъ распитванъ и истезаванъ въ участъцитѣ на столицата, той е билъ испратенъ тоже подъ конвой въ г. Трѣвна, гдѣто и до сега е интерниранъ.

Като имамъ прѣдъ видъ, че Чирпански жителъ Н. Касабовъ въ нищо не се е обвинилъ прѣдъ властитѣ, съ испращанieto на частната телеграмма лично до нѣкого си З. Стояновъ и че даже и че да има нѣкакво прѣстѣпление, извършено отъ него, то той, Касабовъ, трѣбваше да бѣде даденъ подъ сѣдъ, по надлѣжний законенъ редъ, а не да се арестува, раскарва до София и интернира въ г. Трѣвна; като имамъ прѣдъ видъ, че горната постѣпка на властѣта спрямо Чирпански гражданинъ, Касабовъ, е противна на дѣйствующитѣ въ страната закони и съвършенно произволна, която показва, че административнитѣ власти не считатъ на нищо правата на Българскитѣ граждани, гарантирани тѣмъ отъ основний законъ; — то, на основание чл. 107 отъ Конституцията, правя слѣдующето запитване къмъ г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

1) Защо Н. Касабовъ е билъ тѣй беззаконно и безъ никакво основание грабнатъ отъ постоянното си мѣстожителство, доведенъ на сила въ София и най-сѣтнѣ интерниранъ въ гр. Трѣвна?

2) Мисли ли, г-нѣ Министръ, че законитѣ въ Българското Княжество му даватъ право да располага тѣй произволно съ личността и правата на Българскитѣ граждани, като безъ никакви законни причини и безъ съдебно постановление ги арестува и интернирува, когато, той, самъ лично, намѣри за добръ и гдѣто той пожелае?

3) Мисли ли, г-нѣ Министръ, че съ подобни дѣйствия, като горѣизложеното, полицията не се намиса въ работитѣ на съдебнитѣ власти, на които се нащърбява престижътъ, и които, вмѣ-

сто независими и безпристрастни, оставатъ несъстоятелни и подчинени на администрацията?

4) Прокурорската властъ дала ли е своето съгласие за интернирването на Н. Касабовъ или е взела надлѣжнитѣ мѣрки за освобождението му отъ направенното му и незаконното му задържане въ г. Трѣвна, и,

5) Мисли ли, г-нѣ Министръ, да постѣпва тѣй противозаконно спрямо българскитѣ граждани, или ще тури край на тѣзи произволи, които съ нищо не могатъ да се оправдаятъ и извинятъ?

Чирпански нар. прѣдставителъ: П. в. Миневъ».

Това е моето запитване, г-да прѣдставители, и, слѣдъ като г-нѣ М-ра отговори на него, запазвамъ си правото да кажа, че този случай е дѣйствително тѣй, както е изложенъ тукъ.

Прѣдсѣд.: Г-нѣ Миневъ! Азъ ще ви помоля, каквото имате да казвате още по запитванието си, да го изложите още сега, защото, както видѣхте по-напрѣдъ, на г-на Гарванова се даде думата, слѣдъ отговора на М-ра, да искаже послѣднитѣ си обяснения въ най-скратенъ видъ. Вие заявявате, че послѣ ще развите запитванието си. По-добръ е, сега да го развите.

Ив. Миневъ: Добръ. Г-да прѣдставители! На 7-й Септемврий т. г. . . . (Шумъ. Гласове: Това го чухме). Когато не искате по-нататкъ да говоря по туй, тогазъ азъ ще се огранича да кажа, какъ е станѣла случката. (Гласове: Каза я. Чухме). Азъ нѣма да повтарямъ. (Шумъ). Смушаватъ ме, г-не прѣдсѣдателю! (Гласове: Откажи се. Откажи се).

Прѣдсѣд.: Моля г-да прѣдставителитѣ да иматъ търпение. Имате думата г-нѣ Миневъ!

Ив. Миневъ: (Продължава). Ако българскитѣ прѣдставители приематъ, така да се интерниратъ българскитѣ граждани, нека даждъ вотъ, и за въ бѣдѣще да знаемъ, че всичко у насъ се тѣпчи.

М-ръ Стамболовъ: Азъ бѣхъ правъ, г-да прѣдставители, като казахъ по-напрѣдъ, че у насъ единъ пише интерпелациитѣ, а другъ ги чете. Доказателство на това е г-нѣ Станевъ, че като нѣмаше при себе интерпелацията си, не можѣше и да каже нищо по нея. Сѣщо, за доказателство на това ни послужи и г-нѣ Миневъ, че всичко повтаряше по запитванието си. Въ веѣки слу чай, азъ се считамъ длѣженъ да отговори и на тая интерпелация.

Г-нѣ Касабовъ е членъ отъ младата партия или отъ младата България. Негова Милостъ е отъ съзаклѣтницитѣ и Негова Милостъ си е позволявалъ да прави работи, които не могатъ да се търпятъ нийдѣ. (Тодоръ Иванчовъ: Не е истина!) Азъ ви казахъ, че младата България, която Тодоръ Иванчовъ отъ мѣстото си защищава и хортува за нея приказки добри, тѣзи млада България, съ много стари българе помѣжду и, не съмъ я далъ подъ сѣдъ, защото господарственни интереси ми задрѣщаватъ. Ризовъ стои въ затвора зарадъ органътъ на младата България «Борбата» — защото Ризовия вѣстникъ се издаваше вмѣсто борба. А за Негова Милостъ, Г-на Касабова — като не искахъ да расчепквамъ работата — казахъ, да се не бунтува въ Чирпанъ, а да стои въ Трѣвна. Туй съмъ направилъ, защото законитѣ на страната ми даватъ туй право, и вий ще сѣдите: ималъ ли съмъ право да постѣпна тѣй, или не. Въ България има единъ върховенъ законъ: спазванието интереситѣ на отечеството, и тоя законъ

стоя по-горѣ отъ всѣхъ другъ законъ. (Викове: Вѣрно! Шумни и продължителни ръкоплѣскания).

Прѣдсѣд.: Задоволенъ ли е г-нъ Миневъ отъ отговора на запитването му? (Шумъ. Ив. Миневъ: Не съмъ). Нар. Събрание, задоволено ли е отъ отговора на г-на М-ра? (Гласове: Задоволено!) Който не е доволенъ, да си вдигне ръката. (Нѣколко души вдигатъ). И тъй Събранието е задоволено.

Ив. Миневъ: Азъ казахъ, че не съмъ доволенъ отъ отговора.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание, да се продължава за-сѣданието. (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ, да се продължава

засѣданието, да си вдигне ръката. (Никой не вдига). Значи, нѣма да се продължава засѣданието.

Понеже доста работа се е набрала, азъ питамъ Нар. Събрание: желаетъ ли утрѣ да имаме засѣдание? (Гласове: Желаетъ). Който не желаетъ, да си вдигне ръката. (Никой не вдига).

И тъй утрѣ ще имаме извънредно засѣдание и на дневний редъ имаме много работи.

Засѣданието се закрива.

(Закрито въ 6 часа и 50 минути).

Прѣдсѣдателъ: **Д. Тончевъ.**

Подпрѣдсѣдатели: { **З. Стояновъ.**
П. Славковъ.

Секретари:

{ **Зах. Градинаровъ.**
Ив. Златаревъ.
Геор. Пѣневъ.
Антонъ Байчовъ.
Ив. Халачовъ.

Секретари:

{ **Иор. Симеоновъ.**
Д-ръ Сарж-Ивановъ.
Христо Лѣкарски.
Ат. Гр. Каракашевъ.
Дим. Петковъ.
Д-ръ Стояновичъ.

Стенографъ: **Д. Иовевъ.**